

”Det är väl ingen konst - att se på konst”

En undersökning om konstpedagogikens funktion på läns museer

Tiina Leino Lindell

Konstfack,
Institutionen för bildpedagogik
Bildpedagogik C, 2008/2009
Examensarbete, skriftlig del, 15 hp.
Handledare: Kajsa Tegnér.
Opponent: Lisa Almcrantz
Examination: 2009-05-27

Förord

Jag vill rikta ett varmt tack till mina informanter som med stor entusiasm och varmt hjärta öppnat upp sin verksamhet och delat med sig av sina tankar och kunskaper. Jag vill även tacka alla på utbildningen som läst och kommenterat materialet under resans gång, vilket gett mig nya betydelsefulla insikter.

Rubriken på titelsidan är ett citat från Jönköpings läns museums hemsida; www.jklm.se 2008-11-15
Bild på titelsida; Tiina Leino Lindell, *Made in Asia*, Örebro läns museum, 2009.

Abstrakt

Detta arbete är en studie av konstpedagogikens funktion på svenska läns museer. Bakgrunden till frågeställningen är dels min egen erfarenhet och nyfikenhet kring konstpedagogikens verksamheter, samt vetenskapen om att konstpedagogiken i Sverige är ett relativt outforskat område. Syftet med denna studie har varit att undersöka konstpedagogiken med fokus på dess vidare begrepp, och på så sätt därigenom spegla dess kulturella kontexter, och anställdas attityder på läns museerna.

Undersökningens huvudsakliga material är insamlat genom intervjuer med anställda på läns museer, samt från platsobservationer. Intervjuer och platsobservationer har gjorts på Stockholms, Örebro, samt Jönköpings läns museum.

Resultatet belyser konstpedagogikens funktion på läns museerna i förhållande till länet, utställningsrummen, publiken och anställda. Resultatet pekar på många likheter i konstpedagogikens funktioner på läns museerna, men också på många olikheter. Vad som förorsakar dessa likheter och olikheter har däremot inte kunnat fastställas i denna studie. Emellertid har synliggörandet gett upphov till nya funderingar och uppslag för vidare studier kring konstpedagogiken och dess utformning.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
Introduktion.....	5
Bakgrund.....	5
Länsmuseerna och konstpedagogiken	6
Syfte	7
Frågeställning.....	7
Urval av länsmuseer.....	7
Stockholms läns museum	8
Örebro läns museum	8
Jönköpings läns museum	9
Urval av respondenter	9
Stockholms läns museum	9
Örebro Läns museum.....	9
Jönköpings läns museum	10
Empiri	10
Metod.....	11
Fallstudien som metod.....	11
Metoder för insamling av empiriskt material	12
Teori och tolkningsram	13
Konstpedagogik	13
Tidigare forskning.....	16
2. Bearbetning och analys	17
Stockholms läns museum.....	17
Museets verksamhetsmål för konsten	18
Museets konstutställningar	18
Museets konstvisningar och verkstadsverksamhet	19
Museets museilådor	20
Örebro Läns museum	21
Museets verksamhetsmål för konsten	21
Museets konstutställningar	22
Museets konstvisningar, seminarier och verkstadsverksamhet	24
Museets museilådor och konsthandedningar	25
Jönköpings Läns museum	26
Museets verksamhetsmål för konsten	26
Museets konstutställningar	27
Museets konstvisningar, seminarier och verkstadsverksamhet	29
Museets museilådor	30
Anställdas attityder till konstpedagogik.....	31
3. Resultat och tolkning	32
Konstpedagogikens funktion på länsmuseerna	32
Konstpedagogiken och länet	33
Konstpedagogikens funktion i länsmuseibyggnaden	33
Konstpedagogikens funktion som uppsökande verksamhet.....	34
Konstpedagogikens funktion hos anställda.....	35
Konstpedagogikens funktion gentemot publiken.....	36
4. Slutdiskussion	38
5. Källförteckning	41
Bilaga 1	45
Intervju frågor	45

1. Inledning

Introduktion

”– Det här är konstpedagogik på hög nivå” yttrade hon sig stolt och säkert, under en nätverksträff mellan konstpedagogerna i Västra Götalands Regionen. De andra i gruppen nickade instämmande åt hennes konstaterande, medan jag själv stod frågande inför detta uttalande. Vi stod framför ett konstverk i en utställning över läns museets samlingar. Exakt vilket konstverk det var kommer jag inte riktigt ihåg, men yttrandet har ändå etsat sig fast i mitt minne. Meningen formulerades i början av 2000-talet, efter att kollegan berättat hur de arbetar med konstpedagogiska visningar på hennes läns museum. Visningsmetoden i sig, upplevde jag inte som kontroversiell. Däremot hade jag svårt att se hur den tillhörde en högre nivå. Tyvärr frågade jag inte då vad hon menade med detta. Men sedan dess har jag funderat över vad konstpedagogik är, och vad de som arbetar med konstpedagogik har för syn på begreppet. Detta trots att jag alltså själv, under ett flertal år, arbetade som konstpedagog på ett läns museum med ansvar både för konstutställningar och konstpedagogiska program. Att ha konstpedagoger anställda på läns museerna var då relativt nytt, och hur man lade upp arbetet varierade mycket på de olika museerna

Bakgrund

Mina erfarenheter och frågeställningar från tiden som konstpedagog är bakgrunden till varför jag intresserat mig för konstpedagogikens funktion på läns museerna.

Konstpedagogik är fortfarande ett relativt nytt och utforskat område i Sverige, och någon vetenskaplig avhandling som tar upp konstpedagogiken på landets läns museer finns, så vitt jag vet inte. Enligt Svenska Akademiens Ordbok (SAOB) användes ordet konstpedagogisk 1917 för första gången. Enligt ordboken har begreppet syftning på undervisning(en) i konst. Man hänvisar i texten till *Nordisk familjebok*. 2 uppl. 1917, spalt 1502. Där kan man under rubriken ”Slöjd” läsa att den konstpedagogiska rörelsen hade utmynnat i ett främjande av handarbetsundervisning, och utgått från Hamburgs lärarförening. Ordboken tar däremot varken upp begreppen konstpedagog eller konstpedagogik.

Länsmuseerna och konstpedagogiken

Enligt statens kulturråds rapport, *Regionala museer och nationell kulturpolitik* (2001), lanserades begreppet läns museer under 1930-talet. Då lades grunden till det moderna läns museet med en statsbidragsmottagare per län, ändamålsenliga museibyggnader och fackutbildade chefstjänstemän. Grunden till läns museerna växte fram ur fornminnesföreningar och hembygdsvårdande krafter under senare delen av 1800-talet.¹

Under början av 1900-talet blev landsortsmuseerna en profilerad grupp provinsmuseer och fick små statsmedel för att utföra fornminnesvårdande uppgifter. I början av 1990-talet förstärktes det statliga stödet med en mera riktad avsikt, man prioriterade bl.a. satsningar på konst, barn och ungdom.² Anledningen till prioriteringen var att bildkonsten hade berörts allra minst av kulturlivets regionalisering. Man ville pröva vad museer och konsthallar kunde åstadkomma för att aktivera konstbildningen. Knappt något läns museum hade 1989 byggt ut sin konstverksamhet. Samtidigt uppmärksammade man också i Läns museernas samarbetsråd problemen kring konsten och såg det som olyckligt att museernas ofta rika konstsamlingar inte utnyttjades i full utsträckning.³

1991 konstaterades i en utredning av Carl Cullberg att konstpedagogiken endast utgjorde 7 procent av läns museernas publika verksamhet. Han antog att detta hängde samman med för få konstpedagoger, och menade att verksamheten borde ökas eftersom bildundervisningen var viktig.⁴ En ny förordning om statsbidrag till regional verksamhet utarbetades 1996. I budgetpropositioner och regleringsbrev utvecklades regeringens museipolitiska ställningstaganden. När det gäller konst kan man läsa att flera utredningar pekat på att det saknas en statligt stödd infrastruktur för bild- och konstområdet och att de regionala museerna har ett särskilt ansvar för att initiera en bild-, form-, konstplanering. För att möta det växande intresset för bild och formkonst skrivs att det behövs fler konstpedagoger på museerna.⁵ 1999 Skriver Lagerbielke i texten; *Samtidskonst i hela landet* att det råder brist på konstpedagoger och påtalar behovet av fortsatt kompetensutveckling inom det konstpedagogiska området. Statens kulturråd belyser även i sin rapport *Regional utveckling av konstpedagogik*. (2000) behovet av fortbildning inom konstpedagogiken.⁶ De flesta av Sveriges läns museer har numera regionala uppdrag där det bl.a. ingår att utveckla pedagogisk verksamhet och verksamhet inom konst.⁷

¹ Rapport från Statens kulturråd (2001), *Regionala museer och nationell kulturpolitik*, Trelleborg: Berling Skogs, s. 126ff.

² Ibid, s. 126ff.

³ Ibid, s. 71f

⁴ Ibid, s. 71f

⁵ Ibid, s. 126ff.

⁶ Ibid, s. 19

⁷ www.kulturradet.se, 2008-11-23

Syfte

Studien syftar till att undersöka och ge en bild av konstpedagogikens funktion på svenska läns museer, med fokus på konstpedagogikens vidare begrepp (läs mer om konstpedagogikens vidare begrepp på s.14). Det vill säga; vad som innefattas i läns museernas konstpedagogik, och hur den utformas, som exempelvis museernas tillrättaläggande av material som finns för att underlätta konstupplevelsen.

Studien syftar inte till att ge en heltäckande bild och kartläggning av den konstpedagogiska situationen på landets samtliga läns museer, utan utgår från studier av tre läns museer och utförs därigenom med utgångspunkt i ett humanvetenskapligt perspektiv.⁸ Med detta menar jag att studien utgår från det enskilda exemplet och utifrån det formulerar något allmängiltigt.

Frågeställning

- Vilken funktion har konstpedagogiken på svenska läns museer?

Urval av läns museer

För att få en djupare förståelse för konstpedagogiken på läns museerna, har jag valt att göra ett målinriktat urval av fälten. Merriam skriver att ett målinriktat urval baseras på antagandet att man önskar upptäcka, förstå och få insikt. Av den orsaken ska man göra sitt urval på ett sätt som gör att man lär sig så mycket som möjligt⁹. Jag har studerat samtliga läns museers hemsidor för att därigenom få en uppfattning om läns museernas olika förutsättningar och tillvägagångssätt för att bedriva konstpedagogisk verksamhet. I Sverige finns 21 län/regioner och 25 läns museer. Att antalet läns museer är fler än antalet län, hänger samman med en sammanslagning av flera län till en Region, i Västra Götaland år 1999.

11 av de 24 läns museerna har anställda konstpedagoger. Tre av landets läns museer har konstkonsulenter knutna till verksamheten. På dessa museer finns inga konstpedagoger anställda. Åtta läns museer har en konsthall eller utställningsyta, för samtida konstutställningar, knuten till sin verksamhet. Av dessa har fyra ingen tillgång till vare sig konstpedagog eller konstkonsulent. Däremot finns det intendenterna anställda på dessa läns museer. Fem av landets läns museer har tillgång till utställningsrum som visar konst ur museernas samlingar. Fem läns museer bedriver uppsökande konstpedagogisk verksamhet,

⁸ Christer Stensmo (2002), *Vetenskapsteori och metod*, Uppsala: Kunskapsföretaget, s. 14f.

⁹ Sharan B Merriam (1994), *Fallstudien som forskningsmetod*, Lund: Studentlitteratur AB, s. 61.

genom att exempelvis besöka skolor. Av dessa har fyra en konstpedagog anställd och det femte läns museet samarbetar med länets konstkonsulent. Flera av läns museerna anordnar föreläsningar i konst, och en del har konstpedagogiska skrifter utlagda på nätet. På hemsidorna för Kalmar län, och Västergötlands museum, går det överhuvudtaget inte att få fram någon information om någon konst eller konstpedagogisk verksamhet.¹⁰ Utifrån läns museernas hemsidor, och den information som går att hämta där har jag gjort följande strategiska och målinriktade urval av fält:¹¹

Stockholms läns museum

På Stockholms läns museum finns en intendent och en konstpedagog anställda. Museet har en utställningsyta där det kan förekomma tillfälliga konstutställningar. Den konstpedagogiska verksamheten består av dels uppsökande verksamhet, och dels av visningar av läns museets tillfälliga utställningar. Den uppsökande verksamheten består av ett brett program där skolor antingen kan få besök av konstpedagogen, eller få del av ett konstpedagogiskt material. Detta material består av miniutställningar med originalkonst och konstmappar med färgreproduktioner. Den uppsökande verksamheten riktar sig främst till skolor och lärare, medan visningarna i läns museet även riktar sig mot en bredare allmän publik.¹²

Örebro läns museum

På Örebro läns museum finns en intendent och museipedagog anställda. Någon konstpedagog finns inte på museet. Ett samgående med länets konstkonsulent påbörjades hösten 2007. Då startades också ett handlingsprogram för konstområdet utifrån regionens förutsättningar och behov. Läns museet bedriver tillfälliga konstutställningar med samtida konst och har även fasta utställningar som visar konst ur museets samlingar. Enligt hemsidan har de en av de största samlingarna av konst som finns på svenska läns museer. Visningar av utställningarna ordnas, både för skolor och intresserade från allmänheten. På museet finns även en verkstad med barnaktiviteter varje lördag. Örebro har uppsökande verksamhet i form av tematiska museilådor, däremot finns ingen information på hemsidan om uppsökande konstpedagogiska visningar.¹³

¹⁰ www.museum.varberg.se; www.museet.halmstad.net; www.kulturen.com; www.museer.malmo.se; www.klm.se; www.blekingemuseum.k.se; www.gotmus.i.se; www.kalmarlansmuseum.se; www.smalandsmuseum.se; www.jkpglm.se; www.linkoping.se/lansmuseum; www.sormlans.se/hl7hl5.htm; www.uppmus.se; www.lansmuseum.a.se; www.bohusmus.se; www.alvlanmus.se; www.skaramus.se; www.wermlandsmuseum.se; www.orebrolansmuseum.se; www.vastmanslansmuseum.se; www.dalarnasmuseum.se; www.lansmuseetgavleborg.se; www.ylm.se; www.jamtli.se; www.vasterbottensmuseum.se; www.norbottensmuseum.nu, 2008-11-04

¹¹ Stensmo (2002), s. 30.

¹² www.lansmuseum.a.se, 2008-11-05

¹³ www.olm.se, 2008-11-05

Jönköpings läns museum

Jönköpings läns museum har tre fasta utställningar som visar konst ur museets samlingar. Det finns även ett utställningsrum som visar tillfälliga utställningar med konst och konsthantverk. Det finns två konstintendenter anställda, men ingen konstpedagog eller konstkonsulent. På museet arbetar också museipedagoger. Museet arbetar gränsöverskridande mellan konst och kulturhistoria, i teman som exempelvis manligt och kvinnligt. Museet bedriver uppsökande verksamhet både i form av konstpedagogiska besök, och museilådor. Lådorna innehåller konstproduktioner tänkta att användas i förskolan och skolan.¹⁴

Mitt urval av länmuseer består grovt generaliserat av; ett länsmuseum som har en anställd konstpedagog som i huvudsak har sin publika verksamhet utanför länsmuseumbyggnaden. Ett länsmuseum som bedriver konstpedagogik med konstutställningar utan konstpedagog, och ett länsmuseum som har en länskonstkonsulent kopplad till verksamheten.

Urval av respondenter

Urvalet av respondenter har skett med hjälp av kriterierelaterade urval, med målsättningen att de intervjuade ska ha inblick i länmuseernas konstpedagogiska verksamhet. Eftersom länmuseerna har olika sätt att arbeta med konstpedagogik har det kriterierelaterade urvalet skett på följande sätt:

Stockholms läns museum

På hemsidan fanns en person med titeln konstpedagog och denne blev en given respondent till undersökningen på Stockholms läns museum.

Örebro Läns museum

På Örebro läns museums hemsida fick jag fram följande information om konstkonsulentens uppdrag:

”En viktig del i konstkonsulentens verksamhet är att ge barn och ungdomar möjlighet att få ökad kunskap om konst både i och utanför skolan.”¹⁵

Detta gjorde att jag tog kontakt med konstkonsulenten, och såg denna som en given respondent för undersökningen. Konstkonsulenten hänvisade mig vidare till museets pedagog, eftersom hon inte längre hade hand om konstpedagogiska visningar på museet.

¹⁴ www.jkpglm.se 2008-11-05

¹⁵ www.olm.se

Jag kontaktade då museets pedagog, som till en början inte heller såg sig som förmedlare av konstpedagogik, eftersom hon var utbildad inom museiologi med etnologi som huvudämne. I vårt första samtal framkom det emellertid att hon hade hand om museets verkstadsaktiviteter för barn, på lördagarna. En aktivitet som jag genom hemsidan hade kategoriserat som en konstpedagogisk verksamhet:

På museets barnlördag får barnen möjlighet att själva tillverka något och prova på både konst, hantverk och pyssel.¹⁶

Att pedagogen sade sig ha hand om verkstadsaktiviteten gjorde henne, i mina ögon, till en intressant respondent. Museipedagogen tackade, med viss tvekan, ja till erbjudandet att vara med i undersökningen. I samma veva upplyste pedagogen även om att det kunde vara intressant för mig att intervjua dennes chef för mer information om konstpedagogiken på detta länsmuseum. Efter intervjun med pedagogen tog jag återigen kontakt med länskonstkonsulenten, eftersom dennes verksamhetsområde berördes under intervjun med pedagogen. Länskonsulenten och museipedagogen saknade tillgång till museets verksamhetsplaner, varför museets t.f. chef senare kontaktades.

Jönköpings läns museum

Via hemsidan fick jag fram information om att det fanns intendenten och pedagoger på Jönköpings läns museum. Någon person med titeln konstpedagog fanns dock inte. Därför ringde jag till museets växel och frågade vem som kunde vara lämplig att prata med, beträffande min undersökning. Som svar blev jag hänvisad till en av museets två intendenten.

Empiri

Undersökningens empiriska material består av platsobservationer och intervjuer med anställda på de utvalda länsmuseumerna, samt av material som jag blivit hänvisad till, och fått ta del av genom platsobservationer och intervjuer. Platsobservationerna har haft som syfte att undersöka konstpedagogikens kontext i länsmuseumbyggnaderna. Intervjuer med respondenter gjordes för att få en djupare inblick i konstpedagogiska kontexter som; länsmuseumet och dess sammanhang i länet, museernas urval av konstverk till samlingar och utställningar, samt konstpedagogikens funktioner utanför byggnaden. Intervjuerna hade även som syfte att fånga anställdas attityder till konstpedagogiken på museumerna. Materialet som jag tagit del av och

¹⁶ www.olm.se 2009-01-26

blivit hänvisad till på museerna består av verkförteckningar, skolprogram, utställningsprogram, verksamhetsmål, lärarhandledningar, konslitteratur, utställningstexter, och i viss mån även museernas hemsidor.

Metod

En multipel fallstudie har tillämpats som vetenskaplig metod för undersökningen. Den multipla fallstudien innebär i praktiken att flera parallella fallundersökningar utförs, där information samlas in och analyseras från olika studier.¹⁷ Anledningen till att jag valt att utföra en multipel fallstudie är viljan att få en mångfacetterad och bred bild av ämnet. Det är också denna önskan som lett till att jag har valt att göra ett målinriktat urval. En metodologisk triangulering kombinerar enligt Merriam metoder som intervjuer, observationer och rent fysiska belegg. Skälet att använda en triangulering är att de olika metoderna ofta kompletterar varandra.¹⁸ Denna studie triangulerar ämnet genom observationer, intervjuer och texter som beskriver museernas verksamhet.¹⁹

Fallstudien som metod

Fallstudien har valts som forskningsmetod eftersom jag varit intresserad av att genomföra en kvalitativ undersökning. De kvalitativa metoder som jag funnit intressanta, i den litteratur som jag haft att tillgå, är dels fallstudien och dels den etnografiska metoden. Ett viktigt skäl till varför jag valt fallstudien som metod är att den ger möjlighet att angripa ämnesområdet med ett väl avgränsat forskningsproblem. Enligt Birgitta Kullberg innehåller inte den etnografiska studien inledningsvis någon distinkt problemformulering.²⁰ Den etnografiska metoden undersöker processer och kontexter, och utgår från ett batteri av tänkbara frågor.²¹ Merriam beskriver att fallstudien normalt utgår från ett problem, till vilket man sedan ställer breda svepande frågor.²²

Jag har uppfattat fallstudien som en lämplig metod för att utföra en kvalitativ studie på ”bredden”. Jag har gjort valet att undersöka tre ”fall”. Detta breddar undersökningen, samtidigt som det också skapar begränsningar. Möjligheten att gräva på djupet minskar. Robert K. Yin tar upp följande skillnad mellan fallstudien och etnografien: ”Etnografiska undersökningar kräver ofta lång tids närvaro på ”fältet” och detaljrika empiriska belegg.

¹⁷ Merriam (1994), s.164.

¹⁸ Stensmo (2002), s.33.

¹⁹ ”Triangulering kombinerar olikartade metoder för att undersöka en och samma enhet. Motiven bakom är att den ena metodens svaga sidor ofta är den andras starka.” Merriam (1994), s.85.

²⁰ Birgitta Kullberg (2004), *Etnografi i klassrummet*, Studentlitteratur, s.47.

²¹ Ibid, s. 45f.

²² Merriam (1994), s.57 f.

Deltagande observationer kanske inte kräver samma tidsåtgång men är ändå en ordentlig djupdykning på fältet. Fallstudier utgör till skillnad från detta en typ av undersökning som inte enbart bygger på etnografiska data eller information från en deltagande observation.”²³ Eftersom min undersökning består av tre fall begränsar den tidsmässiga faktorn alltså närvaron på respektive fält. Någon längre tids närvaro på vardera museum har därför inte varit möjlig.

Metoder för insamling av empiriskt material

För att belysa studiens frågeställning, med blicken inställd på läns museernas kulturella kontext och de anställdas attityder till konstpedagogiken, har jag valt att dels göra platsobservationer, och dels utföra intervjuer.

Avsikten med platsobservationerna har som sagt varit att undersöka konstpedagogikens kontext i läns museibygnaderna. Simon Lindgren skriver i boken; *Populärkultur – teorier, metoder och analyser*, att en text säger någonting om en publik. Textbegreppet i meningen åsyftar då alla betydelsebärare som kan läsas som t.ex. ljud, bilder och saker.²⁴ Genom att studera läns museernas utställningslokaler har jag försökt besvara vad texten i konstutställningarna säger om läns museernas publik, och vad den i sin tur säger om konstpedagogiken. Med hjälp av kamera och anteckningsblock genomfördes observationer med hjälp av följande fyra frågeställningar: Vilken konstpedagogik finner jag i de offentliga delarna av byggnaden? Vilka människor var där, och vilka kategorier tillhör de? Hur använder de sig av konstpedagogiken?

Under mina observationer fann jag det emellertid svårt att på egen hand dra klara riktlinjer för vad som skulle kategoriseras som konst på läns museerna. I litteraturen; *Konsten och konstbegreppet* fann jag en modell där man uppmanas att betrakta det som i praktiken kallas för konst, för att därigenom få kunskap om vad som kan definieras som konst.²⁵ För att få kunskap om vad som definieras som konst på läns museerna bestämde jag mig för att fråga de anställda vid receptionerna, på samtliga läns museer, vart jag skulle gå för att se deras konst. Med hjälp av deras beskrivningar har jag begränsat mitt fält till det museerna anser vara konst.

Intervjuer med respondenter gjordes senare för att få en djupare inblick i konstpedagogiska kontexter. Intervjuerna som genomfördes var delvis strukturerade. Jag bestämde i förväg ett antal frågor som jag ville ha besvarade från varje läns museum, samtidigt

²³ Robert K Yin (2006), *Fallstudier: design och genomförande*, Malmö: Liber AB, s.28.

²⁴ Simon Lindgren (2005), *Populärkultur – teorier, metoder och analyser*, Malmö: Liber AB, s.14f.

²⁵ Morris Weitz (1956/1996), ”Teoriernas roll i estetiken”, Skriftserien Kairos (1996), *Konsten och konstbegreppet*, Stockholm: Raster bokförlag, s. 49ff.

som möjligheten fanns att vara lyhörd inför nya idéer som kunde uppkomma. Frågorna var delvis öppna och till viss del hade de som syfte att genom sin formulering fånga respondenternas attityder.²⁶ Genom intervjuer och observationer har jag också blivit hänvisad till, och fått ta del av, annat textmaterial som också tjänat som grund för undersökningen.

Teori och tolkningsram

Merriam skiljer mellan fyra olika typer av fallstudier; etnografisk fallundersökning, historiskt inriktad fallstudie, psykologisk fallstudie och sociologisk fallstudie. Den historiskt inriktade fallstudien använder historiskt material som primärkällor, den psykologiska fallstudien har fokus på individen, och den sociologiska fallstudien är inriktad på socialisation och andra samhälliga begrepp. Den etnografiska fallstudien beskriver Merriam som inriktad på kulturella kontexter.²⁷

Jag har valt att inrikta den här studien mot en etnografisk fallundersökning, eftersom den enligt Merriam, belyser ämnet ur ett sociokulturellt perspektiv. Detta skapar möjlighet att se betydelsen av konstpedagogikens kulturella kontext på läns museerna och studera de anställdas attityder gentemot konstpedagogiken. De texter, observationer och intervjuer som undersökningen utgör, tolkas och förstås alltså med navigationskursen inställd på fallens sociokulturella kontext.

Konstpedagogik

Konstpedagogik är ett sammansatt ord av konst och pedagogik. Om man till en början koncentrerar sig på begreppet konst kan man i boken, *Konsten och konstbegreppet* (1996), läsa att det är fruktlöst att definiera konsten eftersom den inte kan definieras. Konst beskrivs där som ett öppet begrepp, där nya fall konstant uppstår och tveklöst kommer att uppstå. För att förstå vad konst är presenteras, den tidigare nämnda, modellen där man gör en logisk beskrivning av begreppets faktiska funktion, genom att bland annat beskriva villkoren för begreppets användning. Vi uppmanas att betrakta det som vi i praktiken kallar för konst för att få en inblick i vad konst kan vara.²⁸

Ser man till begreppet pedagogik så handlar termen, enligt Birgitta Kullberg, om vetande och metoder i undervisning och fostran. Hon ringar in begreppet genom att dela termen i två delar varav den första delen ”ped”, står för barn, och den senare termen ”agog”

²⁶ Bilaga 1.

²⁷ Merriam (1994), s.37 f.

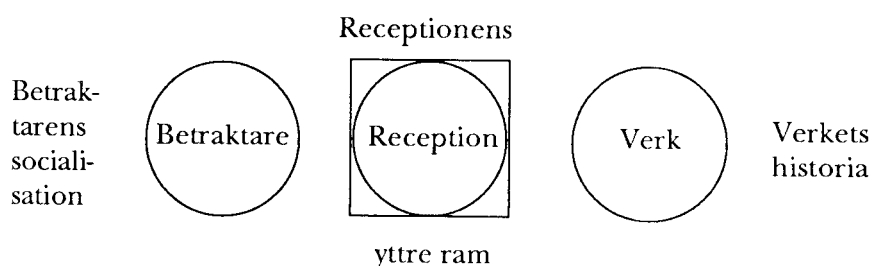
²⁸ Weitz (1956/1996), s.49f

betyder ledare. Begreppet pedagogik står i grunden alltså för en ledare för barn. Vid utbildning med vuxna personers lärande exemplifierar hon begreppet andragogik.²⁹

Thorbjörn Lengborn hävdar att den som för in begreppet konstpedagogik till Skandinavien är Helga Eng genom sitt arbete *Kunstpedagogik från 1918*. Torbjörn Lengborns egen definition av begreppet konstpedagogik avser dels fostran till förståelse av och undervisning i konsten, och dels uppfostran genom konsten.³⁰

Anna Lena Lindberg har i sin avhandling, *Konstpedagogikens dilemma* (1991), definierat begreppet konstpedagogik som; ”en pedagogik ägnad förståelsen av de bildade konsterna, dvs. arkitektur, skulptur, måleri, grafik, teckning och konsthantverk”. Hon skiljer mellan en snävare och en vidare definition, och menar att konstpedagogik i sträng mening vänder sig till en avgränsad publik, medan ett vidare begrepp förutom undervisning omfattar alla tillrättalägganden av stoffet för att underlätta konstupplevelsen³¹.

Lindberg beskriver konstpedagogiskt arbete och bildreception som ett möte mellan erfarenheter, där betraktaren går in i bildläsningen utifrån sina speciella behov och förutsättningar, och där konstverket också har sin historia. Hon beskriver bildreception utifrån följande modell där receptionens yttre ram är det sociala rum där receptionen sker:³²

Hon skriver också att institutionell utbildning är förbunden med makt och kontroll och menar att konsthallarna och museerna utövar en subtil kontroll över publikens sammansättning genom vilka utställningar man visar, eller vilka bilder man inne- respektive utesluter. Denna kontroll beskrivs med begreppet *klassifikation*, som också styr över arbetsfördelningen mellan personalen, och reglerar hur publiken kategoriseras.³³ Begreppet klassifikation har sina svenska rötter i Ulf P Lundgrens karaktärisering av läroplaner för den svenska skolan, 1979.³⁴

Lindberg skiljer i konstpedagogiska attityder mellan en uppfostrarhållning och en karismatisk hållning. Uppfostrarhållningen är förbunden med upplysningsdrömmen om att vilja hjälpa mottagaren att ta kulturarvet i besittning. Mottagaren liknas vid ett tomt kärl som

²⁹ Kullberg (2004), s.19 f.

³⁰ Thorbjörn Lengborn (2002), *Ellen Key och skönheten*, Hedemora: Gidlunds förlag, s.14.

³¹ Anna Lena Lindberg (1991), *Konstpedagogikens dilemma*, Lund: Studentlitteratur, s. 23.

³² Ibid, s.277.

³³ Ibid, s.279

³⁴ Stensmo (2002), s.77.

skall fyllas med kunskaper och färdigheter. Uppfostrarhållningen beskrivs som en statisk syn på kunskap, förståelse och inläring. Den karismatiska hållningen hävdar att konstupplevelsen har med inlevelse och intuition att göra, och inte med förnuftet. Estetiska upplevelser kan man inte förklara, bara uppleva.³⁵

Per Hedström belyser i sin text Wrangel och Keys konstpedagogiska inställningar. Wrangel var professor i estetisk litteratur- och konsthistoria vid Lunds Universitet i början av 1900-talet och var den drivande kraften bakom den sydsvenska föreningen; *Konsten i skolan*. Han ansåg att det var viktigt att barnen själva fick upptäcka ett verks skönhet. Ellen Key hör till de dominerande opinionsbildarna i Sverige under 1900-talets första fjärdedel. Hon betonade vikten av att väcka skönhetsglädjen och var negativ till konsthistoria.³⁶ Ellen Key använder aldrig själv begrepp som konstpedagog eller konstpedagogik, utan använder sig istället av begreppen ”konstnärlig fostran” och ”konstnärlig uppfostran”.³⁷ Per Hedström menar att både Wrangels och Ellen Keys konstpedagogiska attityd kan kategoriseras till det Anna Lena Lindberg benämner som den karismatiska ideologin.³⁸

Karin Levander har i sin uppsats, *Konstpedagogik på lokala museer och konsthallar ”Ett rolighetsställe typ”*. (2007), diskuterat och utvecklat Lindbergs två pedagogiska hållningar och kommit fram till följande begrepp; konstcentrerad pedagogik, upplevelsecentrerad pedagogik och idébaserad pedagogik. Den konstcentrerade pedagogiken jämför hon med Lindbergs uppfostrarhållning. Den upplevelsecentrerade pedagogiken sätter individen i fokus och är en variant av Lindbergs karismatiska hållning. Definitionen inrymmer elevens egen aktiva del, med exempelvis eget skapande i verkstad. Levanders idébaserade pedagogik, är en pedagogik som sätter in konsten i ett större sammanhang eller tänkande, som exempelvis samhällsliga, filosofiska eller andra områden. Konsten blir en katalysator för annan kunskap.³⁹

Levander ringar in konstpedagogik som ett delområde till museipedagogiken.⁴⁰ Genom att citera en text av Gillian Rose vill jag lyfta fram konstpedagogikens undersökningsområde till ett fält som rör sig både inom musei- och bildpedagogik. Roses text tar upp en beskrivning av bildens ”yttre ram”, som en viktig faktor vid betraktandet och tolkandet av bilder som påminner om Lindbergs tidigare nämnda modell av konstpedagogiskt arbete:

³⁵ Lindberg (1991), s.216 f.

³⁶ Per Hedström (2004), *Skönhet och skötsamhet. Konstnärliga utsmyckningar i svenska skolor 1870-1940*, Stockholm: Stockholms universitet, Konstvetenskapliga institutionen, s. 55.f.

³⁷ Lengborn (2002), s.13 f.

³⁸ Hedström (2004), s. 63.

³⁹ Karin Levander (2007), *Konstpedagogik på lokala museer och konsthallar ”Ett rolighetsställe typ”*, Rapport inom magisterkurs i museipedagogik. Institutionen för samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan Stockholm, s. 32f.

⁴⁰ Ibid, s.9.

The seeing of an image thus always takes place in a particular social context that mediates its impact. It also always takes place in a specific location with its own particular practices. That location may be a king's chamber, a Hollywood cinema studio, an avant-garde art gallery, an archive, a sitting room, a street. These different locations all have their own economics, their own disciplines, their own rules for how their particular sort of spectator should behave, including whether and how they should look, and all these affect how a particular image is seen too [...] These specificities of practice are crucial in understanding how an image has certain effects.⁴¹

Tidigare forskning

Den senaste avhandlingen som tar upp konstpedagogik ur ett museipedagogiskt perspektiv är nämnda Anna Lena Lindbergs avhandling, *Konstpedagogikens dilemma. Historiska rötter och moderna strategier* (1991). Lindberg undervisar och forskar vid Lunds universitet och har själv en bakgrund som konstpedagog på konstmuseum. I avhandlingen tar hon upp det som hon upplevde som ”konstpedagogikens dilemma”, nämligen sammanstötningen mellan den tidigare nämnda uppfostrarhållningen, och den karismatiska hållningen. Hon söker, i ett historiskt perspektiv, svaret på frågan varför praxis såg ut som den gjorde. Avhandlingen upplyser om konstpedagogikens framväxt i Sverige, med fokus på de bildkonstnärliga institutionernas framväxt, och i den - konstpedagogikens etablering. Den innehåller även studier av 1980-90-talets konstpedagogik från; Lunds konsthall, Whitechapel Art Gallery, London samt Rinkeby skola i en förort till Stockholm. Den ger också en historisk inblick och bakgrund i den estetiska rörelsen i England och konstbildningsrörelsen i Tyskland. Genom avhandlingen får man en god inblick i tidigare forskning som bedrivits i ämnet konstpedagogik.

Andra avhandlingar i konstpedagogik är följande tre texter som bör nämnas i sammanhanget:

Lengborn, Thorbjörn. *Ellen Key och det skönas värld: estetiska, konstpedagogiska och religiösa utvecklingslinjer*. (2002). Lengborn tar upp de estetiska och konstpedagogiska idéerna i Ellen Keys författarskap 1891-1906. Han undersöker utvecklingslinjerna i Ellen Keys konstpedagogiska och estetiska syn, vilket även innefattar hennes politiska livsåskådning och politiska uppfattning.

⁴¹ Gillian Rose (2007), *Visual methodologies*, London: Sage Publications (CA), s.11.

Per Hedströms, *Skönhet och skötsamhet. Konstnärliga utsmyckningar i svenska skolor 1870-1940* (2004), är en avhandling som berör konstpedagogik inriktat mot konstutsmyckningar i skolor. Genom boken får man inblick i den offentliga utsmyckningens historia, med bl.a. museala väggmålningar och muralmålningar under 1800-talet. Texten tar även upp konstpedagogik genom Ellen Key och Carl G Laurin och utgör en fördjupning av Anna Lena Lindbergs avhandling. Fördjupningen tar upp hur man inom det svenska skolväsendet och inom den svenska konstpedagogiska rörelsen såg på konstens roll i skolan.

Helena Sederholm, *Starting to play with arts education: study of ways to approach experimental and social modes of contemporary art* (1998). Detta är en text som belyser ämnet ur ett konstutbildningsperspektiv. Den ger en bakgrund till samtidskonstens begrepp, och belyser problem i den finska konstutbildningen på universitets nivå

Det finns även, den tidigare nämnda, magisteruppsatsen i ämnet som författats av Karin Levander, *Konstpedagogik på lokala museer och konsthallar "Ett rolighetsställe typ"*. (2007). Undersökningen tar upp frågeställningen om vad som karaktiserar konstpedagogik, och vad som är syftet för den, och hur konstpedagogiken ser ut på kommunala/lokala konstinstitutioner.

I min undersökning om konstpedagogik på läns museer utgår jag, i litteraturen, främst från Anna Lena Lindbergs forskning då det gäller konstpedagogik. Uppsatsen kan ses som ett bidrag till, och diskussion, om konstpedagogikens funktion på läns museer.

2. Bearbetning och analys

Empirin har bearbetats och analyserats i två led. I ett första led har jag försökt åskådliggöra konstpedagogikens funktioner och kontext genom att beskriva läns museerna och deras konstverksamheter, var för sig. I nästa led har jag analyserat intervjuerna för att belysa anställdas attityder till konstpedagogiken. Målet med analyserna har varit att utifrån empirin, och syftet för undersökningen, närma mig svaret på vad som är konstpedagogikens funktion på läns museerna.

Stockholms läns museum

Stockholms läns museum ligger i *Dieselverkstaden* som är ett kulturhus, i Sickla, Nacka kommun. Byggnaden är en gammal industribyggnad som byggts om. Museet flyttade till

huset 2005, och öppnade sin verksamhet 2006.⁴² På museets hemsida beskrivs museet som ett möte med länets historia, kulturarv och konst.⁴³ Flytten till lokalerna i Dieselverkstaden innebar att museet fick större utställningslokaler. De nuvarande utställningsytorna rymmer en basutställning, vilket är en fast utställning, samt en utställningsyta för tillfälliga utställningar.

Museets verksamhetsmål för konsten

I verksamhetsmålen har museet studerat och inspirerats av innehållet i läns museernas samarbetsråds strategier för 2004-2006, då de har formulerat sina verksamhetsmål för 2006-2008. För konstverksamheten belyser man följande text i verksamhetsplanen:

Alla läns museer förväntas bygga upp kunskap om den konstnärliga utvecklingen i länet, medverka till att idéer och kunskaper om vår tids konstnärliga förnyelse sprids, samt bedriva konstabildning. I det allt mer mångkulturella samhället får konstpedagogiken särskilt stor betydelse. I det offentliga rummet finns ett mediebrus och bildflöde som ständigt behöver tolkas och omtolkas.⁴⁴

Museets övergripande mål för åren 2006-2008 var att väcka intresse och engagemang för länets kulturhistoria, kulturarv och konst, genom att skapa förutsättningar för dialog, minne, eftertanke och opinionsbildning i demokratisk anda. Målen för konstområdet ska nås genom att museet ska vara ett regionalt kunskapscentrum för konsten, och lyfta fram länets konst som en grundläggande resurs för samtiden och framtiden. Museet prioriterar barn och ungdom, och skapar publikverksamhet i samarbete med museets målgrupper och andra kulturinstitutioner i länet. Museet har som vision att vara ett välkänt forum och den självklara kunskapskällan för länets kulturhistoria, konst och kulturmiljövård. I verksamhetsplanen framhålls att en nyckel till att bli framgångsrikt och efterfrågat museum är att vara lyhörd för målgrupperns synpunkter och behov. Kulturell mångfald är ett annat perspektiv som ska genomsyra museets alla verksamhets områden.⁴⁵

Museets konstutställningar

Museets basutställning visar länets kulturarv, och de tillfälliga utställningarna varierar mellan byggnadsvård, arkeologi, etnologi och konst. Det finns inga bestämda tidsintervall för hur ofta konstutställningar visas. De två senaste åren har en konstutställning visats per år. Den senaste konstutställningen var 13 september till 23 november 2008, och belyste den offentliga konst som finns i Stockholms län. Utställningen visade fotografier, modeller, skisser och original med temat ”djur i centrum”. Den som initierade och koordinerade utställningen var museets

⁴² Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 20090216.

⁴³ www.lansmuseum.a.se 2009-03-20

⁴⁴ *Verksamhetsplan för Stockholms läns museum 2006-2008*. Stockholm: Stockholms läns museum, s 13f

⁴⁵ *Ibid*, s. 3f.

konstpedagog. Visionen för utställningen, *Djur i centrum*, var att en farmor med barnbarn skulle kunna komma till utställningen. Verken i utställningen var varierande i format och uttryck. Traditionella tvådimensionella bilder hängdes på väggen, placerade på rad, i ögonhöjd för vuxna åskådare. Skulpturala och ömtåliga verk fanns på podier med skyddande räcke runt verken.⁴⁶

Museet har inga samlingar att ta hänsyn till vid sitt urval till konstutställningarna. Genom utställningarnas utformning försöker man ibland rikta in sig mot vissa målgrupper. En lyckad erfarenhet för att få ett riktat publikurval bedöms vara att producera utställningarna i samarbete med personer från målgruppen. Utställningsfilosofin är att ha ett brett urval, för att genom den locka en bred publik.⁴⁷

Museet har tidigare producerat vandringsutställningar med konstverk som hyrts ut till kommuner i länet. Framöver siktar museet på att utveckla liknande konstutställningar i mindre format för små utställningsytor i länet som exempelvis bibliotek.⁴⁸

Museets konstvisningar och verkstadsverksamhet

Museets konstpedagogiska program är i huvudsak inriktad mot uppsökande verksamhet för barn och unga⁴⁹ Verksamheten bygger på olika program, som bokas av skolor. Ett program kallas för; *Konst i skolan*, och består av 18 konstmappar och miniutställningar i olika teman.⁵⁰ I mapparna finns reproduktioner och litografier av kända konstverk, som oftast inte har någon anknytning till länet. Innehållet i visningarna anpassas efter målgruppen. På gymnasiet diskuteras ämnen som makt, politik och identitet utifrån konstbilderna.

Två andra uppsökande konstpedagogiska program är *Upptäck skulptur* och *Konst på plats*. Då har pedagogiken sin utgångspunkt i den offentliga konst som finns i kommunerna.⁵¹ I Stockholms län finns 26 kommuner, i åtta av dessa har inventeringar gjorts av den offentliga konsten. Programmen kan därför endast erbjudas till dessa åtta kommuner.⁵² Innehållet i visningarna skraddarsys för varje kommun, och aktiviteten bokas av lärarna på skolorna. De konstpedagogiska visningarna bygger på öppna frågeställningar som ska locka till att se på konsten och föra en dialog mellan eleverna. Programmen varar mellan halv nio och halv två, och är enligt konstpedagogen ovanligt långa jämfört med andra museer.⁵³

⁴⁶ Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 20090216.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ Broschyr, *Konstmappar och miniutställningar*. Stockholm: Stockholms läns museum.

⁵¹ Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 20090216.

⁵² www.lansmuseum.a.se/skolan/konstaplats/index2.html 2009-03-20

⁵³ Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 20090216.

I de fall konstutställningar finns i lokalen ordnas ofta skolprogram för att locka skolor till museet. Till utställningen *Djur i Centrum*, fanns två skolprogram, riktade till olika årskurser. Dels fanns programmet *Möte med djur i konsten*, som styrdes mot förskolan upp till årskurs sex, samt *Konsten i det offentliga rummet*, som hade årskurs 7 upp till gymnasiet som målgrupp. Skolprogrammen byggde dels på en visning, och dels på en praktisk workshop, där eleverna själva fick skapa. Det fanns även möjlighet att beställa kortare visningar av utställningen, utan verkstadsaktivitet, samt renodlade lärarvisningar. Aktiviteterna förhandsbokades av skolorna.⁵⁴

För att möjliggöra verkstadsaktiviteter i museibygnaden, har konstpedagogen möjlighet att ställa in en mobil verkstad i utställningslokalen. Aktiviteterna i verkstaden brukar vara förbundna med den utställning som visas. Då man visade utställningen *Djur i Centrum*, tillverkades djur i lera i verkstaden.⁵⁵ Samtliga konstpedagogiska visningar, workshops och verkstadsaktiviteter som finns på museet, och i länet utförs av museets konstpedagog.

Stockholms läns museum har en verkstad, som används i museilokalerna.

Museets museilådor

Konst i skolan som nämnts ovan är ett material som kan bokas med eller utan pedagog. Till reproduktionerna finns lärarhandledningar som innehåller konstnärsbiografier, samtalsfrågor till bilderna, och praktiska uppgifter.⁵⁶ *Konst i skolan*, levereras kostnadsfritt till skolor i länet, transporten tillbaka får beställaren bekosta. Materialet hyrs ut per kalendermånad. Totalt finns fjorton konstmappar med reproduktioner, och fyra miniatyrrättningar med litografier och reproduktioner.

Exempel på teman med bilder av internationella konstnärer är: *Den blå himlens guld*, med Miró. *Formens språk*, med Picasso. *Linjens språk*, med Paul Klee. *Rörelse och hastighet*, med konstnärerna; Delacroix, Gogh, Klint, Duchamp, Picasso och Lyon. *Två blå ryttare* med Münter och Kandinsky. Samt *färgernas dans*, med Matisse.

⁵⁴ Broschyr, *Skolprogram*, Stockholms läns museum, läsåret 08/09.

⁵⁵ Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 20090216.

⁵⁶ Lärarhandledning, *Rörelse och Hastighet* (2001), Stockholm: Stockholms läns museum.

Exempel på museilådor med bilder av svenska konstnärer är: *Konstnär, kvinna och mor*, med Sigrid Hjertén och Vera Nilsson. *Borgerligt liv och leverne under det sena 1700-talet*, med Pher Hillestöm. *Med ansiktet mot livet*, med Helene Scherfbeck. *Illusion och verklighet – En lek med synsinn*, med verk av Björn Carlén, Hans Hamngren, K-G Nilsson och Oscar Reutersvärd. Miniutställningen *Notgubbar och saltkråkor*, skildrar senaste seklets skärgårdsliv i Stockholms län med både etnografiska föremål och konstbilder av August Strindberg, Axel Sjöberg, Bruno Liljefors, Harald Lindberg, Hans Viksten och Madeleine Pyk.

Örebro Läns museum

Örebro Länsmuseum ligger i centrala Örebro, ett stenkast från Örebro slott. Museets verksamhet speglar ett län av bergslag och bondebygd. Bergslagen finns i länets norra och södra delar, medan bondebygden finns mittemellan.⁵⁷

Museets verksamhetsmål för konsten

Museets verksamhet utgår från fyraåriga verksamhetsplaner, från vilken det utarbetas ettårsplaner.⁵⁸ I museets långsiktiga verksamhetsplan för 2008-2012, finns uppdraget att museet ska stimulera utvecklingen av nya pedagogiska former med särskild hänsyn till skolans och ungdomars aktuella behov.⁵⁹ I verksamhetsplanen för 2009, uppges att ett av museets syften är att förmedla länets kultur och konsthistoria så att den blir en lättillgänglig och välutnyttjad resurs för skolan, forskare, myndigheter och allmänheten i övrigt som söker kunskap om regionens historia.⁶⁰ Den text i verksamhetsplanen som belyser konsten och konstpedagogiken är fokuserad till museets konstkonsulentverksamhet.⁶¹ Syftet med konstkonsulentens uppdrag är att stärka konstens ställning i länet, genom att bredda intresset för, och öka kunskapen om konst. Tjänsten ska också skapa nätverk för konsten i länet och ge möjligheter till upplevelser av ett professionellt konstutbud. Målet är även att ge såväl amatörer som professionella konstutövare i länet möjlighet till utveckling.⁶² Prioriterade grupper för verksamheten är konstnärer och barn och unga⁶³ Verksamhetens uppdrag med syfte och mål formulerades 2007. Verksamheten bygger i stor utsträckning på att skapa och

⁵⁷ Intervju, med museipedagog, Örebro läns museum 2009-01-17.

⁵⁸ Intervju, med t.f. chef, Örebro läns museum 2009-04-20.

⁵⁹ *Långsiktig verksamhetsplan 2008-2012*. Örebro läns museum, s. 2.

⁶⁰ *Verksamhetsplan 2009*. Örebro läns museum, s 2.

⁶¹ *Ibid*, s.5f.

⁶² *Verksamhetsplan 2009*, länskonsulentverksamheten 2009.

⁶³ Intervju, med länskonstkonsulenten, Örebro läns museum, 090309.

upprätthålla nätverk mellan olika konstaktörer och konstbrukare.⁶⁴ Varje år görs en verksamhetsplan för årets aktiviteter.⁶⁵

Museets konstutställningar

Museet har åtta rum där konstutställningar kan visas. Två av dessa används mestadels för tillfälliga utställningar, medan de resterande sex visar verk från museets samlingar.⁶⁶ Museets samling är omfattande och består av cirka 7000 verk. Samlingen spänner tidsmässigt från det sena 1700-talet till nutid, med en tyngdpunkt på 1900-tals måleri. Konstverken har erövrats genom donationer och inköp. Bland de mest betydelsefulla förvärven framhålls en donation av skulptören Ulla Viotti 2005, en donation av Frans Timéns verk, och en stor donation av skaparen till svenska filmbranschens pris, *Guldbaggen*, nämligen målaren och skalbaggssamlaren Karl Axel Pehrson. Till övervägande del har de representerade konstnärerna någon form av regional anknytning, men det finns också internationella verk av exempelvis Picasso och Matisse.⁶⁷

Då samlingen är stor, visar museets basutställning endast ett urval verk. Det man väljer att visa och inte visa är en svår balansgång för museet. Museet brottas med insikten att många verk inte kan visas ifall utställningarna inte varieras. Samtidigt finns det besökare som kommer enbart för att se utvalda verk i utställningar, och kan bli besvikna ifall de skulle tas bort. Basutställningarna förändras då det behöver beredas plats för någon större utställning. Tillfälliga sommarutställningar, eller stora donationer får ofta ta plats från basutställningarna.

Då det gäller Läns museets urvalsfilosofi för tillfälliga utställningar är en huvudsträvan att utställningarna ska anknyta till länet eller läns museet. En annan är att hitta en variation mellan uttrycken i utställningarna. Internationella och nationella utställningar förekommer, men då är målet främst att utställningarna ska vara av riksintresse.⁶⁸ En liknande filosofi finns då inköpen till samlingarna görs:

När det gäller nyförvärv är strävan att fortsätta inriktningen mot att i första hand skildra det regionala konstlivet, medan verk av riksintresse är viktiga att komplettera samlingen med då de har en central betydelse konsthistoriskt och pedagogiskt. I praktiken innebär detta att de flesta verk som köps in till konstsamlingen utgörs av verk av samtida länskonstnärer eller konstnärer med anknytning till länet.⁶⁹

⁶⁴ *Verksamhetsplan 2009*, länskonstkonstnärverksamheten 2009.

⁶⁵ Intervju, med länskonstkonstnär, Örebro läns museum, 090309.

⁶⁶ Platsobservation, på Örebro läns museum 2009-01-13.

⁶⁷ www.olm.se 2009-03-04

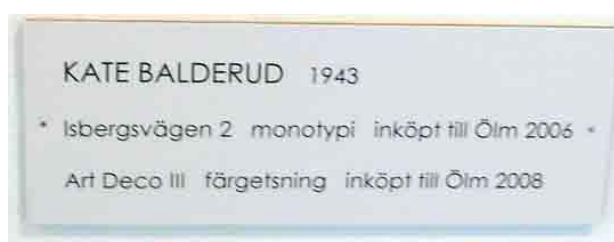
⁶⁸ Intervju, med museipedagog, Örebro läns museum 2009-01-17.

⁶⁹ www.olm.se 2009-03-04

Museets utställningsverksamhet diskuteras i grupp, mellan flera anställda, men där finns också en utställningsansvarig för konsten. Vid tillfälliga konstutställningar kan museet även samverka med andra externa parter. Exempel på genomförda samarbeten 2009 är fotoutställningen med Elisabeth Ohlson Wallin; *In hate we trust*, då Örebro rättighetscenter har varit med i planeringen och genomförandet av utställningen. Konstutställningen; *Made in Asia*, som visade Kristustolkningar av konstnärer från Asien, är en annan utställning där Svenska kyrkan har varit samarbetspart.

Museets tillfälliga konstutställningar finns i första hand i en sal som tidigare drevs av Örebro konsthall. Då konsthallen flyttade sin verksamhet 2003, har museet fortsatt med att driva tillfälliga konstutställningar i utställningssalen. Tillfälliga konstutställningar finns även i ett utrymme mellan receptionen och samlingsutställningarna.⁷⁰ Till museets tillfälliga konstutställningar finns verkförteckningar. Dessa är många gånger placerade i närheten av utställningsentrén, på bord eller på stativ. ⁷¹ De innehåller titel på utställning, namn på konstnärer, konstverkets titel och pris. I förteckningen finns även siffror som hänvisar till verken i utställningen. I vissa fall anges likaså konstverkens teknik och utställningsperiod. Om utställningen är retrospektiv förekommer även årtal för verkets tillkomst.⁷² Förutom verkförteckningar, är det vanligt förekommande att tillfälliga utställningar har textmaterial som tidningsartiklar och litteratur som berör utställningen tillgängligt. Ibland trycks även en utförlig broschyr med information om utställningen och konstnärerna.

Konstverk som visas ur museets samlingar har skyltar placerade bredvid sig, istället för siffror som hänvisar till en verkförteckning. På skyltarna finns namn och födelsedatum på konstnär, konstverkets titel, teknik, och inköps år till museet. Exempel på text hämtad från utställningsskylt:

Verken i utställningarna finns hängande på vägg, eller placerade på podier i utställningsrummet. På väggen hänger konstverken i en linje, centrerade i höjddled. Centrum

⁷⁰ Intervju, med museipedagog, Örebro läns museum 2009-01-17.

⁷¹ Platsobservation på Örebro läns museum, 2009-01-13

⁷² *Ur jorden - till jorden donationsutställning 2008*, Ulla Viotti, Örebro läns museum 22.11 2008-28.02 2009, Örebro, Örebro läns museum; *Konstelever från Örebrokonstskola "the Jesus project"* Örebro läns museum, 22.11.08-28-02-09, Örebro, Örebro läns museum.

för höjden är passande för en fullvuxen person. Skulpturala objekt visas på podier i olika höjd. Många podier är runt en meter höga.⁷³

Bilderna visar hur konsten exponeras i tre av Örebro läns museums utställningssalar. På väggen hänger konstverken i en linje, centrerade i höjdlid. Centrum för höjden är passande för en fullvuxen person.

På museet diskuteras många av basutställningarnas framtida utformning. Då det gäller konsten förs en diskussion om att föremål från exempelvis den medeltida utställningen kan placeras i konstutställningarna, eftersom de kan ses som ett uttryck för länets konsthistoria. Museet har tidigare gjort utställningar där man blandar olika kunskapsområden. Till sommaren kommer till exempel en utställning som har temat; *seriernas värld*, att belysa serier genom popkonst och kulturhistoria. Utställningen arbetas fram av en grupp anställda på museet, där länskonstkonsulenten har en central roll i urvalet av verk och utarbetandet av det pedagogiska materialet.⁷⁴

Museets konstvisningar, seminarier och verkstadsverksamhet

Någon anställd för att visa konstutställningar finns inte på Örebro läns museum, varför museet ofta får tacka nej till besökare som vill ha konstvisningar. Fram till 2007 hade museet en anställd konstpedagog, vars uppgifter var att ta hand om konstvisningarna och verkstadsaktiviteter för barn. I och med att konstkonsulentverksamheten blev en del av museets organisation, övergick den konstpedagogiska tjänsten till att bli en länsövergripande tjänst med titeln länskonstkonsulent.⁷⁵ Museet miste därmed en konstpedagogisk resurs som var knuten till dess utställningsverksamhet. Museets avsaknad av konstpedagogisk personal gör även att dess verkstadsverksamhet, *barnlördagar*, inte längre kan inriktas mot konst, utan istället har intagit en karaktär av pyssel, utifrån olika teman.

Att samarbeta med externa parter är det sätt som museet möjliggör sin konstvisningsverksamhet i museibyggnaden. Örebro rättighetscenter och Svenska kyrkan är

⁷³ Platsobservation på Örebro läns museum 2009-01-13

⁷⁴ Intervju, med museipedagog, Örebro konstkonsulent, 2009-01-17.

⁷⁵ Intervju, med länskonstkonsulent, Örebro läns museum, 2009-03-09.

exempel på samarbetsparter som fått, och tagit ansvar för visningsverksamheten. Det händer även att den ansvariga för museets konstupställningar åtar sig vuxenvisningar.⁷⁶

Genom att museet har fått en länskonstkonsulent, har museet utvidgat sin uppsökande verksamhet. En av länskonstkonsulentens aktiviteter för 2009, är verksamheten ”*Möt en konstnär*” som bygger på flera projekt i olika kommuner, med fokus på barns och ungdomars eget skapande. Verksamheten sker i samarbete mellan kommuner, studieförbund, skolor och konstnärer. Då det gäller urval av kommuner prioriteras kommuner som saknar kulturskola, eller kommuner där det till exempel finns geografiska hinder för att besöka länets fasta utställningsplatser.⁷⁷ Under år 2009 kommer länskonsulenten att producera tre utställningar, varav två i samarbete med andra aktörer. Utställningarna har olika teman. Utställningen; *Sculptour*, har till syfte att placera tillfälliga skulpturala objekt i den offentliga miljön i Örebro. Konstkonsulentens uppdrag är då att utarbeta ett konstpedagogiskt program, för grundskolan med syftet att inspirera barn och unga till ett engagerande möte med konsten i dess närhet.⁷⁸ *Open Art* är ett annat projekt, där konsten kommer att flytta ut på gatorna. Konstkonsulenten arbetar då för att få barn och unga att ta del av händelsen. Tidigare nämnda *Seriernas värld* är den utställning som produceras av konstkonsulenten och länsmuseum. Den kommer att visa popkonst, blandat med kulturhistoriska föremål.⁷⁹ Bland konsulentens särskilda insatser för 2009, är det också intressant att notera ett konstseminarium, med rubriken; ”- Hur kan skola och konstinstitutioner samarbeta?”. Seminariets uppgift är att utveckla kontakter mellan konstområdet och skolan för att ge barn och ungdomar möjlighet att få ökad kunskap om konst. Målet är att skapa ett långsiktigt ”konstpedagogiskt forum” mellan konstlivet och skolan.

Museets museilådor och konsthandledningar

Museets museilådor i konst är ett arv från konsthallen. När konsthallen flyttade, fick museet överta konstlådorna. Materialet i lådorna är tematisk uppbyggt. Det finns totalt tio lådor konstruerade i följande teman: *Interiörer, kvinnor, natur, porträtt, högtid och fest, dröm eller verklighet, lidande och smärta, harmoni och glädje, skönhet eller...?*, samt *myter och sagor*. Varje låda innehåller fem ramade reproduktioner av kända konstverk ur konsthistorien och ett textmaterial som kan användas som stöd i undervisningen. Museilådorna förvaras i museets källare, och lånas ut gratis till skolor. Museets syfte med konststudielådorna är att: ” /.../ eleverna skall få möta konstbilder under en längre tid och få tillfälle att studera konst

⁷⁶ Intervju, med museipedagog, Örebro läns museum 2009-01-17.

⁷⁷ *Verksamhetsplan 2009*, länskonstkonsulentverksamheten 2009

⁷⁸ *Verksamhetsplan 2009*, länskonstkonsulentverksamheten 2009

⁷⁹ Intervju, med länskonstkonsulent, 090309, Örebro.

noggrant. Bilderna kan dessutom användas som utgångspunkt för skapande aktivitet med egna bilder, drama och uppsatser”. Lådorna utlånas i 1-4 veckor. Skolorna står för frakten till och från museet.

Då det gäller konstkonsulentens pedagogiska insatser för 2009 nämns en konsthandledning på CD. Konsthandledningen har till syfte att öka barns och ungdomars intresse för den samtida Regionala konsten. Även de Regionala konstnärerna tillgängliggörs genom att man skapar detta pedagogiska verktyg, som kan användas i undervisningen i skolan. CD-skivan kommer att innehålla bilder av konstverk, information om konstnärer och en lärarhandledning med kreativa uppgifter.⁸⁰

Jönköpings Läns museum

Museet ligger centralt i Jönköping, och grundades utifrån en konstdonation av Georg och Hanna Pauli, till Jönköpings läns konstförening 1937. Museet byggdes 1953, och har sedan dess byggts om och till i omgångar. 1992 skedde en större renovering och tillbyggnad av lokalerna, som bland annat resulterade i en ny utställningsbyggnad.⁸¹ Våren 2009 står fastigheten återigen inför en ombyggnad, som medför att museet kommer att inrymma både arkiv, bibliotek och museum i samma huskropp. Museet är både ett kulturhistoriskt och ett konsthistoriskt museum. Museet har också ett stort hembyggsnätverk och konstsamlingar.⁸²

Museets verksamhetsmål för konsten

Museets mål är att bedriva och utveckla museiverksamhet. På konstområdet görs detta genom att samla, vårda, och visa äldre och samtida konst. I verksamhetsplanen framhåller museet sin funktion som en mötesplats för alla, och ett forum för dialog, reflektion, kunskapsutbyte och bildning. Det betonas även att museet ska främja de demokratiska värdena i fri debatt, och berika den regionala utvecklingen. Museet ska finnas ute i länet och nå samarbete mellan olika aktörer. För att uppfylla sitt uppdrag arbetar de efter följande fyra punkter:

Mål:

- Tillgängligheten till läns museets samlingar och verksamheter ska vara påtagligt förbättrad.
- Läns museet ska ha vackra funktionella och föredömligt underhållna lokaler.
- Läns museet ska vara en allmänt anlitad och erkänd kulturinstitution och en attraktiv arbetsplats där mångfalden av kompetenser är en tillgång.
- Länets konst och kulturliv ska vara stärkt genom att läns museet tagit initiativ till gränsöverskridande arbeten.⁸³

⁸⁰ Verksamhetsplan 2009, länskonstkonsulentverksamheten 2009.

⁸¹ www.jkpglm.se 2009-03-02

⁸² Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum. 2009-02-12.

⁸³ Målprogram 2008-2011 för Jönköpings läns museum, s. 1; www.jkpglm.se, 20090218.

Museets konstutställningar

Museets konstutställningar bygger dels på basutställningar som visar konst från museets samlingar, samt på tillfälliga konstutställningar. På museet är det främst intendenterna som arbetar med att exponera konsten och forma utställningsrummen. Konstsamlingen bygger på den nämnda, ursprungliga donationen 1937, och på en donation av Per Gannevik, som 2004 donerade sin samling till konstföreningen, samt verk av illustratören John Bauer. Museet har genom åren även köpt in verk till samlingen, och har bl.a. en av Sveriges största samlingar naiv konst. Konsten i museet ägs till viss del av Jönköpings Läns konstförening, och till viss del av Länsmuseum.

Konsten från museets samlingar visas i tre av museets utställningssalar, där utställningarna hängs om emellanåt. Omfattningen av omhägningarna är beroende av vilka resurser som finns på museet, och vilka prioriteringar som görs. Då utställningarna hängs om är en av filosofierna att bryta invanda mönster hos besökarna, och få dem att uppleva och intressera sig för konsten i samlingen med nya ögon. Detta görs genom att laborera med verkens placering gentemot varandra i utställningsrummet, samt genom konstverkens urval.⁸⁴

Bilderna visar delar av museets utställningsrum för samlingarna av 1900-tals och 1800-tals konst. Verken hänger i ögonhöjd, passande för vuxna besökare. Somliga verk har även placerats på högre nivå.

Verken finns beskrivna på skyltar som finns placerade vid golvlisterna. Texten på skyltarna har liknande formalia som museets verkförteckningar för tillfälliga utställningar. Namn på konstnär i fet stil, åtföljt av datum för födelseår och ev. dödsår. Titel, för konstverk i kursiverad stil, följt av teknik och årtal. Här finns också en text som talar om vem som är ägare till verken. Förutom skyltarna finns böcker som berör samlingarna i lokalen.⁸⁵

Museet visar tillfälliga konstutställningar i två andra utställningsrum. Jönköpings Läns konstförening är en viktig samarbetspart då man genomför tillfälliga utställningar som; *Ungdomens vårsalong* och *Länssalongen*. Detta är två jurybedömda utställningar som visar

⁸⁴ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum 2009-02-12.

⁸⁵ Platsobservation på Jönköpings läns museum 20090115.

bilder från utövare med härkomst från Jönköpings län, en för ungdomar, och en för äldre etablerade konstnärer.⁸⁶ Det är inte ovanligt att utställningarna har en förbindelse till länet. Exempel på sådana kopplingar under åren 2008-2009 är t.ex. utställningen *Konst för alla!?*, våren 2008, som belyste den offentliga konst som finns i Jönköpings kommun.⁸⁷ En annan är utställningen *Lennart Palmér* från perioden 31-januari-22 mars 2009, som var en minnesutställning för en konstnär bördig från Eksjö. Under perioden 4-24 maj, 2009, kommer arkitekturutställningen; *Gert Wingårdh*, att visas. En av byggnaderna som utställningen berör, kommer enligt hemsidan att uppföras i Jönköping. Den lokala förankringen i tillfälliga utställningar, varvas även med nationella och internationella konstnärer.⁸⁸

Bilderna visar delar av museets två salar för tillfälliga utställningar. Utställningen Länssalongen pågår i båda salarna. Verken hänger mestadels i rader, där ögonhöjden är anpassad för en vuxen åskådare.

Till museets tillfälliga utställningar finns verkförteckningar. Dessa har olika layout och utformning. Många gånger finns en kortare beskrivning av utställningen i inledningen av förteckningen. I verkförteckningen för *Länssalong '08*, betonas juryn och dess arbete på framsidan. Det finns även information om det stora antalet inlämnade verk, och de utvalda verkens höga kvalitet. Förteckningen, som består av ett liggande 4A blad, som är vikt i tre lika delar, har en sida som framhäver tre utvalda konstnärer. På den sidan har juryn utsett en vinnare och två hedersomnämmanden. Texten lyfter fram dessa konstnärer med namn och juryns motivering. Motiveringarna upplyser om vad juryn sett och uppskattat i verken.⁸⁹ Även verkförteckningen för utställningen; *Lennart Palmér*, består av ett enkelvikt A4, här i stående format. I inledningen finns information om konstnären, dennes utbildning och inspiration till verken. Vi får veta under vilken tidsperiod som verken i utställningen spänner, och över vilka uttryck som konsten i utställningen sträcker.⁹⁰ Båda broschyrerna hänvisar till en siffermarkering vid verken. I broschyrerna anges namn på konstnär, födelseår och

⁸⁶ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 20090212.

⁸⁷ *Konst för alla!?* (2008) Jönköping: Jönköpings läns museum.

⁸⁸ www.jklm.se 2009-03-11

⁸⁹ *Länssalong '08*, Jönköpings läns museum 6.12 2008- 18.01 2009, Jönköping: Jönköpings läns museum.

⁹⁰ *Lennart Palmer*, Jönköpings läns museum. 31.01 2009- 22.3 2009. Jönköping: Jönköpings läns museum.

konstverkets titel och teknik, samt tillkomstår. Ägare av konstverk finns angivet som privat, eller med förkortning på den ägande organisationen. I de fall ingen ägare uppges, finns pris för verket angivet. Utställningsperiod, utställningsarrangörer och tider då utställningarna visas finns också angivet i texten.

Hjern Annika , 1947, Jönköping		66. <i>Trying to dance</i> Foto 2008 1/5	
37. <i>Sju ränder I</i> Raku stengodslera 2008	2 000kr	Strömbom Emma , 1986, Berlin	
38. <i>Sju ränder II</i> Raku stengodslera 2008	2 000kr	67. <i>Morgonrock</i>	
39. <i>Sju ränder III</i> Raku stengodslera 2008	2 000kr	Blyerst på papper 2007 exkl. ram 4 300 kr, inkl.	
Immonen Christian , 1962, Värnamo		68. <i>Fasad</i> Blyerst på papper 2007	
40. <i>Carnevale</i> Objekt blandteknik 2008	24 000 kr	69. <i>Utan titel</i> Blyerst på papper 2007	
41. <i>Park</i> (den andra nivån) Akryl, vinyl collage på duk	14 000 kr	Valsten Ann-Marie , 1958, Gislaved	
42. Skulpturparkering Akryl, vinyl på duk 2008	14 000 kr	70. <i>Tornet</i> Analogt Fotografi Silvergelatin 2008 1/3	
Johansson Britta , 1951, Linköping		71. <i>Tornet</i> Analogt Fotografi Silvergelatin 2008 1/3	
43. <i>Egnahemsvägen 1</i> Broderi/Collage 2007	1 500 kr	72. <i>Tornet</i> Analogt Fotografi Silvergelatin 2008 1/3	
44. <i>Egnahemsvägen 3</i> Broderi/Collage 2007	1 500 kr	Weber-Benedahl Christine , 1958, Forsheda	
45. <i>Egnahemsvägen 5</i> Broderi/Collage 2007	1 500 kr	Foto 2008 1/5	

Bilden visar ett utdrag från verkförteckningen tillhörande utställningen, länssalong '08

Museet har tidigare även utformat vandringsutställningar, som hyrts ut till kommuner i länet. År 2006 hade man tillexempel en vandringsutställning med Gannevikssamlingen till Vetlanda och Eksjö. Utställningen framkom genom att man började titta på samarbeten med andra konstinstitutioner i länet. En av museets intendent var den från läns museet som genomförde arbetet med vandringsutställningen.⁹¹

Museets konstvisningar, seminarier och verkstadsverksamhet

Publiken på museet är blandad. Pensionärer är en trogen publik, som kommer på egen hand till både på vernissager och allmänna visningar. Ungdomarna kommer ofta i organiserad form från skolor med sina lärare. Man har lyckats fånga olika publikgrupper med hjälp av olika utställningar. Utställningar som ungdomens vårsalong lockar till exempel åldersgruppen ungdomar.⁹²

Museet har visningar för skolor och allmänhet i utställningarna. Allmänhetens visningar är öppna och består av 45 minuters samtal. Målgruppen för aktiviteten är de som inte hör till någon skola eller organisation. De som kommer på visningarna är oftast personer över femtio år. Visningarna för skolorna bokas av skolorna. De som håller i visningarna är museets intendent eller pedagoger. Museet kombinerar vissa skolvisningar mellan konst och kulturhistoria. Man arbetar då i teman som tar upp båda aspekterna. I vilken vågskål man lägger vikten på innehåll är beroende av kompetensen hos den som visar utställningen. Om

⁹¹ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 20090212.

⁹² Ibid.

personen exempelvis har sin kompetens inom kulturhistoria, så får också visningen den betoningen.⁹³ Målsättningen för programmen är att visa konstens och kulturhistorians gemensamma utgångspunkter, och väcka nyfikenhet kring och sprida kunskap om länets lokala historia ur ett lokalt perspektiv.

Visningarna anpassas efter ålder och varar i en och en halv timme.⁹⁴ Museet har också kortare konstvisningar för skolor på 45 minuter. Visningarna har tidigare varit baserade på en pedagogik som byggt på att pedagogen visar och berättar. Numera provar man andra sätt för eleverna att möta konst. Efter en kortare introduktion får barnen uppgifter där de måste röra sig i lokalen, och titta på konstverken, under ungefär tjugominuter. Detta sker gruppvis, eller en och en. Sedan samlas eleverna till ett samtal där de får välja ut vilka konstverk som ska diskuteras. Målsättningen med pedagogiken är att barnen ska skapa en egen relation till verken på detta sätt. Visningarna anpassas till årskurserna och deras situationer. De som kommer kontinuerligt till visningarna är skolor från Jönköpings kommun, vilket till stor del beror på allmänna kommunikationer. Utställningarna bokas mest frekvent av lärare mellan årskurs sju och gymnasiet.⁹⁵

Museet har tillgång till en sal som kan användas som verkstad. Lokalen används för flera ändamål, och måste alltid städas efter en aktivitet för att bereda plats för nästa. Rummet har även används till tillfälliga konstprojekt där konstnärer har arbetat i lokalen och mött publik. Funktionen var både att vara öppen för allmänheten, samt att bjuda in publikgrupper.⁹⁶

Museet bedriver även uppsökande verksamhet då pedagoger åker ut till skolorna och arbetar utifrån material som tas med från museet. Det kan bestå av studielådor och konstverk från samlingarna. Programpunkten; *Kvinnan vid spisen, eller?* tar upp både kulturhistoriska och konst föremål, och belyser genom detta genusaspekter.⁹⁷

Då museet haft vandringsutställningar ute i länet har de konstpedagogiska programmen lagts ut på plats i skolorna ute i kommunerna. Den från museet som har haft hand om de konstpedagogiska visningarna har varit intendenten.⁹⁸

Museets museilådor

Museets skollådor rymmer reproduktioner av verk, med en tillhörande lärarhandledning. Dessa är uppbyggda kring följande teman: *Fantasi och verklighet, mamma och barn, sagolandskap, och Rörliga bilder*. De innehåller fem konstreproduktioner vardera, tänkta att

⁹³ Ibid.

⁹⁴ *Konst och historia. Program för elever och lärare 2009*, Jönköping: Jönköpings läns museum, s 3.

⁹⁵ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 2009-02-12.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Broschyr, *Konst och historia. Program för elever och lärare 2009*, Jönköpings läns museum, s. 9f.

⁹⁸ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 20090212.

användas i förskolan och skolan. I handledningen finns konstnärspresentationer och bildbeskrivningar. Dessutom ingår tips på hur man kan undersöka och analysera bilder.⁹⁹ Museet har även två studielådor som innehåller overheadbilder och PowerPoint presentationer. *Bilder som språk*, är en studielåda som inrymmer ca 40 bilder på äldre och samtida konstverk, samt reklambilder. I lådan ingår också en lärarhandledning med tips på diskussionsfrågor och arbetsuppgifter utifrån bilderna, samt konstnärspresentationer och bildbeskrivning.¹⁰⁰ I studielådan; *Bilder som berättar – om konstverken i Ganneviksamlingen*, har museet samlat fakta och förslag på övningar utifrån 13 av verken som ingår i Ganneviksamlingen. Museets syfte med studielådorna är att öka förmågan att läsa och kritiskt granska bilder av olika slag hos såväl lärare, som elever i årskurs 7-9, samt gymnasiet.¹⁰¹ Bilderna i studielådorna och skolådorna utgår dels från bilder i museets samlingar, men också från reproduktioner av mer kända internationella och nationella verk.¹⁰² Lådorna bokas gratis av skolor och förskolor i hela länet, och transporteras med hjälp av Av-centralen.¹⁰³

Anställdas attityder till konstpedagogik

De anställda på länsmuseumerna har olika sätt att formulera sina tankar om konstpedagogiken. På ett länsmuseum debatteras till och med frågan om att avskaffa själva begreppet eftersom det anses så odefinierbart.¹⁰⁴ Flera respondenter uppger att innehållet i tjänsterna till stor del formas av de anställda som arbetar med frågorna¹⁰⁵ En respondent berättar också att det finns förväntningar hos arbetsgivare angående vad konstpedagogiken innebär, vilka bygger på traditioner som formats av tidigare anställda.¹⁰⁶ Texten nedan beskriver respondenternas olika inställningar till konstpedagogik.

En tanke som delas av både länskonstkonsulenten och museipedagogen är att konstpedagogiken på deras museum i det närmaste är obefintlig, eftersom det inte finns någon anställd på museet som håller i de konstpedagogiska visningarna.¹⁰⁷ Länskonstkonsulenten berättar också att konstpedagogik för henne, handlar om ett möte mellan konstverket och

⁹⁹ www.jkpglm.se/barnochskola/studielador/konst.html 2009-03-23

¹⁰⁰ www.jkpglm.se/barnochskola/studielador/konst.html 2009-03-23; Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 20090212.

¹⁰¹ www.jkpglm.se/barnochskola/studielador/konst.html 2009-03-23

¹⁰² www.jkpglm.se/barnochskola/studielador/konst.html 2009-03-23; Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 20090212.

¹⁰³ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 20090212.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Intervju, med länskonstkonsulent Örebro läns museum, 20090309; Intervju, med intendent, Jönköpings Läns museum, 20090212.

¹⁰⁶ Intervju, med intendent, Jönköping läns museum, 20090212.

¹⁰⁷ Intervju, med länskonstkonsulent, Örebro läns museum 20090309; Intervju, med museipedagog, Örebro läns museum 20090309.

publiken. Ett möte som bygger på deltagarens erfarenheter och tankar.¹⁰⁸ Detta är en åsikt som också intendenten lyfter fram. Intendenten uttrycker också att konstpedagogik är ett sätt att ge en besökare möjlighet att formulera sig.¹⁰⁹ Det senare är en uppfattning som även konstpedagogen formulerat: Konstpedagogiken ska hjälpa elever att hitta uttryck, både språkligt och bildligt, och att uppmuntra barnens berättande och olika uttryck.¹¹⁰ Intendenten liknar konstpedagogen vid ett kikhål som för en stund begränsar och ställer in blicken hos betraktaren, och väljer ut bilder ur en helhet. Samtidigt nämns det omvända förhållandet där barnen själva får bestämma vad som ska belysas och fokuseras. Där bygger pedagogiken på att eleverna själva får välja ut verk och tänka, och på det sättet bygga upp en egen relation till bilderna. Intendenten upplever att konstpedagogiken kämpar i en generationsklyfta, där den äldre publiken förväntar sig konstvisningar i traditionell föreläsningsform, samtidigt som pedagogiken har utvecklats åt interaktivitet och dialog mellan deltagarna och den som visar. Intendenten anser också att personen som möter publiken är museets viktigaste konstpedagogiska material. Genom att prioritera mötet med publiken finns möjlighet att utforma pedagogiken efter grupper och dess behov.¹¹¹

Både intendenten och konstpedagogen påtalar att en viktig del av den konstpedagogiska uppgiften är att se och uppleva originalkonst.¹¹² Intendenten berättar att andra material kan användas för att locka och ge nycklar till konsten, men inte helt kan ersätta original. En orsak till att man gör skillnad mellan reproduktioner och original, är att originalkonst anses vara ett sätt för elever att bygga upp sitt kulturella kapital, hävdar respondenten.¹¹³

3. Resultat och tolkning

Konstpedagogikens funktion på läns museerna

Konstpedagogik är ett begrepp som tyvärr inte låter sig fastställas i denna studie, däremot kan konstpedagogikens funktion på läns museerna belysas och kategoriseras på ett flertal sätt. Jag har valt att dela in detta stycke i fem underrubriker, vars innehåll på olika sätt illustrerar konstpedagogikens funktioner utifrån mitt ursprungliga syfte.

¹⁰⁸ Intervju, med länskonstkonstulent, Örebro läns museum 20090309.

¹⁰⁹ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 20090212; Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 20090216.

¹¹⁰ Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 20090216.

¹¹¹ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 20090212.

¹¹² Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 2009-02-16; Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 20090212.

¹¹³ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 2009-02-12.

Konstpedagogiken och länet

Konstpedagogiken på läns museerna är karakteristisk för att den existerar i en kontext som belyser ett län. Perspektivet för länet är viktigt dels i den publik den riktar sig till, samt i det material som visas. Länet och museerna har sin historia, och sina föremål att ta hänsyn till. På flera läns museer har man börjat utnyttja närheten mellan konsten och museets kulturhistoriska föremål genom att samarbeta gränsöverskridande med utställningar och dess pedagogik.

Pedagogiken och utställningarna byggs upp tematiskt, vilket ökar intresset hos publiken och breddar perspektiven för både konsten och kulturhistorien. Detta är också ett sätt för museerna att bredda målgruppen för utställningarna.¹¹⁴ Läns museerna arbetar då med konst och kulturhistoria i en slags ömsesidighet, där kunskaper fördjupas både inom konsten och i de andra ämnesområden som berörs. En av respondenterna framhåller att utvecklingen är positiv, men att konsten samtidigt måste få ett eget utrymme, eftersom det annars finns en risk att konsten bara blir en utfyllnad.¹¹⁵

Konstverksamheten på läns museerna bygger också ofta på samverkan med andra aktörer i länet. Skolor, konstnärer, konstföreningar, Svenska kyrkan, konsthallar och bibliotek är några av de aktörer som tidigare nämnts i studien.

Konstpedagogikens funktion i läns museibygnaden

Konstpedagogiken som har läns museibygnaden som utgångspunkt formas utifrån konstutställningarna, och består mestadels av visningar för skolor. Omfattningen av denna pedagogik är beroende av museets konstutställningar och visningsmöjligheter samt publikens förmåga att ta sig till museet.

Den här studien visar att museernas utställningsrum många gånger har ett pedagogiskt material som främst riktar sig till en vuxenpublik. Pedagogiken kräver kunskaper i att tolka de inarbetade koder som finns mellan verken och verkförteckningarna. Verkförteckningarna kräver att publiken är läskunnig och dessutom har vissa kunskaper om olika konstnärliga tekniker som exempelvis; monotypi, analogt fotografi silvergelatiner, akryl vinyl collage, eller raku stengodslera (se bilder s. 23 och 29). Barn som inte kan läsa, inte kan tolka dessa koder, eller inte har tillräckliga kunskaper om konst, borde inte få något större utbyte av pedagogiken i utställningarna. I många fall exponeras konsten i utställningarna dessutom i en höjd så att barn inte kan ta del av verken på samma villkor som fullvuxna.¹¹⁶ Jag tycker att en lämplig benämning för det pedagogiska material som förekommit i utställningarna, under

¹¹⁴ Intervju, med länskonstkonsulent, Örebro läns museum, 2009-03-09.

¹¹⁵ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 2009-02-12.

¹¹⁶ Platsobservation, Jönköpings läns museum, 2009-01-15; Platsobservation, Örebro läns museum, 20090113.

undersökningsperioden 13 januari till 9 mars, 2009, är konstpedagogik, d.v.s. en konstpedagogik riktad till vuxna. I dessa utställningsrum formas de konstpedagogiska visningarna. Konstsalarna med dess innehåll upplevs av anställda som ömtåliga och begränsade i den hantering som de kan utsättas för.¹¹⁷

Respondenter på samtliga läns museer har gett exempel på konstutställningar där pedagogiska visningar för barn fungerat väldigt väl. En viktig faktor för dessa utställningar är att urval och exponering av verk bör överensstämma med de pedagogiska intentioner som finns för visningarna.¹¹⁸ Samtidigt uttalar flera respondenter att konstpedagogikens funktioner begränsas, genom att utställningssalarna på museerna oftast byggs och anpassas till en vuxen publik.¹¹⁹

Konstpedagogikens funktion som uppsökande verksamhet

Konstpedagogiken som är av uppsökande karaktär består på samtliga läns museer av museilådor och olika konstpedagogiska aktiviteter ute i länet. Pedagogiken av uppsökande karaktär är inte beroende av att skolorna ska kunna ta sig till museerna med bussar eller via andra kommunikationer, utan där är det pedagogiken som ska kunna ta sig till skolorna.

Då det gäller museernas museilådor så har museerna olika benämningar på materialet. I Stockholm kallas de för konst i skolan, och miniutställningar, i Örebro för museilådor och konsthandledningar, och i Jönköping kallas de för skollådor och studielådor. Trots de olika benämningarna finns ändå liknande mönster för hur detta material är uppbyggt och hur det används. Materialet riktas i första hand mot skolorna och är uppbyggda kring olika teman. I huvudsak består materialet av kända internationella och svenska konstbilder, med tillhörande lärarhandledningar. På samtliga läns museer finns även, eller utarbetas, ett material som baseras på konstnärer eller konstverk, som har anknytning till det egna länet. Lärarhandledningarna innehåller vanligtvis konstnärsbiografier, samtalsfrågor och tips på praktiska uppgifter.

Museerna har olika konstpedagogiska aktiviteter i länet. En aktivitet som alla har haft eller kommer att ha, är att ordna konstpedagogiska visningar i samband med vandringsutställningar. Flera läns museer ordnar även visningar för skolor, där man studerar konstbilder som tas med från museet. En annan aktivitet av uppsökande karaktär som nämnts

¹¹⁷ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 2009-02-12; Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 2009-02-16.

¹¹⁸ Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 2009-02-16; Intervju, med länskonstkonstulent, Örebro läns museum, 2009-03-09; Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 2009-02-12.

¹¹⁹ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 2009-02-12; Intervju med konstpedagog, Stockholms läns museum, 2009-02-16.

på Örebro läns museum är tillfälliga projekt då konstnärer arbetar med barn och unga ute på skolorna i kommunerna.

Konstpedagogikens funktion hos anställda

I studien har de olika befattningarna; intendent, konstpedagog och länskonstkonsulent studerats. Några tydliga och klara likheter och skillnader mellan tjänsterna har tyvärr inte kunnat påvisas och kategoriseras i denna studie. Nyansskillnader mellan befattningarna finns, men det är oklart om skillnaderna beror på de olika anställningarna, eller om de beror på museernas sätt att strukturera verksamheten.

Konstpedagogen arbetar exempelvis med konstpedagogiska visningar, workshops, och med att producera konstutställningar. Intendenten arbetar också med konstpedagogiska visningar, och med att producera konstutställningar. Liknande är det med länskonstkonsulenten som arbetar med att planera konstpedagogiska program och att producera konstutställningar. Konstpedagogen och länskonstkonsulenten arbetar främst med uppsökande verksamhet med länet som utgångspunkt. Intendenten arbetar främst med läns museibygnaden som utgångspunkt, men har även till viss del uppsökande konstpedagogisk verksamhet i länet.

En skillnad som man kan se mellan tjänsterna är att länskonstkonsulenten oftast inte håller i konstvisningarna själv. Aktiviteten planeras av länskonstkonsulenten, som sedan också anlitar externa personer som håller i visningarna. Både intendenten och konstpedagogen håller oftast i visningarna själva, men även dessa kan hyra in extern personal vid behov. En annan skillnad är att länskonstkonsulenten i sitt uppdrag har en stark betoning på att bygga, strukturera, planera och upprätthålla nätverk inom konstområdet, i sitt län. Något som inte framkommer lika tydligt hos de andra.¹²⁰

För att kunna se tydligare mönster, och dra slutsatser om de olika tjänsterna och dess funktioner på museerna borde en mer omfattande studie ha utförts med ett större urval, och andra metoder. Ett intressant uttalande som en av respondenterna gör är att det finns olika tjänstebenenämningar på området, men att alla i grunden har samma uppdrag nämligen; ”att förmedla konsten”.¹²¹

Då det gäller anställdas attityder till konstpedagogik är det även här svårt att se om skillnaderna som finns, beror på befattningarna, eller om de beror på personliga erfarenheter och åsikter hos respondenterna. Länskonstkonsulenten upplever till exempel en stor skillnad mellan sin tidigare tjänst som konstpedagog och sin nuvarande tjänst som länskonstkonsulent.

¹²⁰ Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 2009-02-16; Intervju, med länskonstkonsulent, Örebro läns museum, 2009-03-09; Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 2009-02-12.

¹²¹ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 2009-02-12

En av de stora skillnaderna som upplevs är att konstpedagogtjänsten var förbunden till länsmuseets byggnad, medan den nuvarande tjänsten, länskonstkonsulent, arbetar uppsökande genom att främja konsten i hela länet.¹²²

En gemensam nämnare som finns i de konstpedagogiska attityderna hos samtliga respondenter är att de spontant valt att skildra sina konstpedagogiska visningar, då de blivit ombedda att berätta om deras konstpedagogiska verksamhet.¹²³ Konstpedagogiken har då, i första hand, framställts utifrån dess snävare definition. En ansevärd del av de konstpedagogiska visningar som nämnts i studien, bygger på att ge besökare möjlighet att skapa en egen relation till verken. I Stockholm genomförs detta med hjälp av öppna frågeställningar, och i Jönköping med uppgifter där barnen själva får välja ut verk som man sedan diskuterar kring. Tonvikten på visningarna som respondenterna beskrivit faller inom ramen för Levanders upplevelsecentrerade pedagogik (se s.15). Även konstpedagogiska attityder som Lindbergs uppfostrarhållning och Levanders idébaserade pedagogik kan återspeglas i intervjumaterialet. Levanders idébaserade pedagogik speglas i konstpedagogens sätt att diskutera makt och politik med gymnasieungdomar vid konstpedagogiska visningar. Uppfostrarhållningen återfinns i intendents beskrivning av den äldre publikens förväntningar av ”traditionell visningspedagogik”.

Konstpedagogikens funktion gentemot publiken

Konstpedagogiken lever i en symbios mellan konsten och dess betraktare. De existerar inte sida vid sida, utan tillsammans, och är beroende av varandra för sin existens. Ett sätt att se på konstpedagogikens funktion är alltså att belysa utformningen i förhållande till publiken. Jag har valt att dela in pedagogiken i en del som riktar sig till en allmänmuseibesökare och i en del som riktar sig till skolor och andra organisationer.

Pedagogiken vars målgrupp är den allmänna museipubliken, är en fysiskt lättillgänglig pedagogik. Den finns i utställningarna och är möjlig att ta del av, utan att verksamheten behöver förhandsbokas. Pedagogiken som har skolor och organisationer som målgrupp, kräver istället en aktiv handling från brukarna, genom att verksamheten behöver förbeställas. Den pedagogiken finns inte tillgänglig för allmänheten. Exempel på pedagogik som riktar sig till skolor och organisationer är museernas museilådor, riktade konstvisningar, seminarier och konsthandledningar. Pedagogik som riktar sig mot allmänheten är utställningsrummen och det

¹²² Intervju, med länskonstkonsulent Örebro läns museum 20090309

¹²³ Intervju, med länskonstkonsulent Örebro läns museum 20090309; Intervju, med museipedagog, Örebro läns museum 20090117.

material som finns tillgängligt i konstupställningarna, som till exempel; verkförteckningar, skyltar, tidningsartiklar, böcker och öppna visningar.

Ett problem som man kan skönja med denna indelning är att pedagogiken, vars målgrupp är den allmänna museipubliken, oftast har en andragogisk utformning. Detta innebär att det finns möjligheter att utveckla denna form av konstpedagogik, genom att utställningarna med deras material anpassas mer till barn och ungdomar.

Om man fokuserar på konstpedagogiken, och inte konstandragogiken, så är skolbarnen dess huvudsakliga nyttjare på läns museerna. Konstpedagogiken är då till stor del beroende av att skolor och dess lärare bokar aktiviteterna. Detta medför att visningspedagogiken ofta anpassas efter skolornas och lärarnas önskemål. På Stockholms läns museum får pedagogiken olika utformning beroende på om det är en svensklärare, samhällskunskapslärare, eller bildlärare, som bokar aktiviteten. Om det till exempel rör sig om en bildlärare, så finns möjligheter att nyttja bildsalens resurser, och bland annat arbeta tredimensionellt. Museet är på så vis lyhört mot skolornas önskemål och försöker utveckla sin konstpedagogiska verksamhet efter dessa önskemål.¹²⁴ Då Örebro läns museum hade en konstpedagog anställd, var de konstpedagogiska programmen inriktade mot förskolor och skolor. Skolornas gruppstorlekar kunde vara styrande för vad som kunde åstadkommas på de konstpedagogiska visningarna. Med museets nuvarande konstkonsulentverksamhet är barn och unga fortfarande ett prioriterat område, och flera aktiviteter utförs i samverkan med skolor. En aktivitet är att få in konstnärer i skolorna.¹²⁵ En annan är att skapa nätverksträffar med länets bildlärare. En tredje aktivitet är att genomföra ett konstpedagogiskt forum med fokus på hur skolan och konstlivet ska samarbeta, för att ge barn och ungdomar möjlighet till ökad kunskap om konst.¹²⁶ På Jönköpings läns museum anpassas visningarna efter skolornas förfrågningar. Man har också märkt att vissa lärare återkommer oftare än andra.¹²⁷

¹²⁴ Intervju, med konstpedagog, Stockholms läns museum, 2009-02-16

¹²⁵ Intervju, med länskonstkonsulent, Örebro läns museum, 2009-03-09

¹²⁶ *Verksamhetsplan 2009*, länskonstkonsulentverksamheten i Örebro län, s. 2f.

¹²⁷ Intervju, med intendent, Jönköpings läns museum, 2009-02-12

4. Slutdiskussion

Även om min intention med studien har varit att studera konstpedagogiken utifrån dess vidare definition, kan jag konstatera att studien istället lett till att åskådliggöra att en stor del av konstpedagogiken på läns museerna är begränsad till dess snävare definition. Anställdas syn på konstpedagogik speglar i stort den snävare definitionen, och utställningsrummets form inskränker också konstpedagogikens tillvaro.

Flera respondenter har bekräftat att man med hjälp av utformningen på utställningarna kan bedriva en viss form av klassifikation av publikgrupper. Barn och unga är ett prioriterat område i samtliga läns museers uppdrag. Ändå är utställningar ovanliga, som genom sin exponering och sin pedagogik, enbart riktas mot barn och unga. Under den tid som undersökningen pågick, har jag kommit i kontakt med konstutställningar som formats för en vuxenpublik, och jag har fått berättat för mig om konstutställningar som haft som intention att nå en bredare publik, både barn och vuxna. Däremot har jag inte sett eller fått kunskap om utställningar som enbart utgått från barnens perspektiv.

I de fall som konstpedagogiska visningar hålls i utställningsrummen på museerna, tvingas pedagogiken många gånger att formas utifrån vuxenpedagogikens ramar och villkor. Likt det sätt som en gipsavgjutning tar form efter det kärlet det stöps i, tar konstpedagogiken alltså form efter andragogiken. Konstpedagogikens inre form, dvs. innehållet, skapas av den som har hand om visningarna. De som arbetar med konstpedagogik uppger att de har stor möjlighet att påverka och styra konstpedagogikens utformning. Samtidigt finns ekonomiska, rumsliga och andra begränsningar för verksamheten. Det är intressant att spekulera i hur konstpedagogiska visningar skulle kunna utvecklas, om de i högre grad utgår från utställningsrum som formats för barn. Kanske kan man med hjälp av en helt annan exponering av museernas samlingar hitta nya vägar för barn att möta och uppleva konst. I en artikel angående Moderna museets verksamhet i Stockholm, kan man läsa att Moderna museet utformat konstutställningar utifrån barn som subjekt.¹²⁸ En intressant studie skulle vara att studera hur konstpedagogiken formas i en sådan miljö, jämfört med den konstpedagogik som utgår från ett konstandragogiskt rum. Vilka möjligheter innebär det för konstpedagogiken som är ämnad för allmänheten? Och vad innebär det för utformningen av de konstpedagogiska visningarna?

¹²⁸ Anette Göthlund, (2008) "Arbete i verkstad och zon. Konstpedagogik för barn på Moderna Museet", Tellgren, Anna (red.) *Historieboken. Om Moderna Museet 1958-2008*. Stockholm: Moderna Museet och Steidl.

Man kan också fundera på hur det pedagogiska material som finns i utställningarna skulle kunna anpassas till en konstovan publik. När jag har gjort mina observationer på läns museerna, har jag stött på flera interaktiva kunskapsbanker där rörlig bild, stillbild, text och ljud har kombinerats i de kulturhistoriska utställningarna.¹²⁹ Men i konstutställningarna är verkförteckningar, och annat relativt svårläst textmaterial dominerande. En intressant utveckling på läns museerna är kombinationen mellan konst och kulturhistoria, som återfinns i utställningar, museilådor och pedagogiska visningar. Hur textmaterialet är utformat i dessa utställningar har tyvärr inte kunnat studeras, under den tidsperiod då undersökningen pågick. Däremot är det en tänkvärd fördjupning för fortsatta arbeten inom konstpedagogik på läns museerna.

På läns museerna brottas man med att man har en trogen och viktig publikgrupp som är över femtio år, samtidigt som man vill nå barn och ungdomar. Barnen och ungdomarna nås främst genom skolorna. Det är lärarna som bokar konstpedagogiska visningar och tar med sig barn och ungdomar till museerna. Konstpedagogiken bör tilltala lärarna eftersom de är beställare av pedagogiken. Levander skriver i sin uppsats att det är anmärkningsvärt att så få pedagoger bedriver pedagogik utifrån eleven som subjekt.¹³⁰ Kanske är följande en orsak till fenomenet. Det skulle vara intressant att studera hur den här kopplingen påverkar konstpedagogikens utformning. Denna studie berör ämnet minimalt, och Levander har i sin uppsats berört området på ytan. För att få djupare inblick i ämnet skulle en studie som belyser frågeställningen utifrån både lärar-, elev och konstpedagogers perspektiv vara intressant. Anpassar sig konstpedagogiken efter skolans kunskapsmål och riktlinjer? Vilka syften uppfyller eller förväntar sig lärarna av konstpedagogiken? Hur upplever elever, som är konstpedagogikens huvudsakliga målgrupp, konstpedagogiken?

På samtliga museer har tillfälliga insatser gjorts för att nå barn och unga på fritiden. Då har framför allt verkstadsaktiviteter varit dominerande inslag. Men dessa aktiviteter är inte kontinuerliga, och har inte studerats ingående i denna studie. En möjlig fortsättning för studier inom konstpedagogik är att undersöka om det finns någon skillnad i den visningspedagogik som riktar sig mot barn och unga på fritiden, och den pedagogik som visas genom skolorna. Kanske finns det fler klassifikationer för konstpedagogiken än de tidigare kända.

En annan infallsvinkel för fortsatta undersökningar är att studera pedagogiken i museilådorna. En gemensam nämnare för materialet är att de baseras på ett urval av kända konstverk. Genom att studera materialet kan man se om det finns en gemensam konstkanon på

¹²⁹ Platsobservation på Stockholms läns museum 2009-01-20, s. 1.

¹³⁰ Levander (2007), s. 35.

museerna. Att fördjupa sig i på vilket sätt pedagogiken utformats i lådorna är en annan intressant infallsvinkel, för vidare studier.

Den här studien har visat att konstpedagogik är ett svårdefinierbart begrepp. Det har framkommit att det används på olika sätt i olika sammanhang. På ett av museerna ifrågasätts till och med begreppets själva existens, då det upplevs som alltför komplicerat. Självt såg jag till en början begreppet konstpedagogik, ungefär som konstbegreppet, att det är fruktlöst att definiera, eftersom det inte helt kan definieras. Museerna och dess anställda, utställningsrummen, konsten, publiken, politiska styrdokument och gängse traditioner är alla ingredienser som påverkar och färgar konstpedagogikens begrepp. Sedan drog jag mig till minnes den erfarenhet som jag själv bär, från mitt eget arbete som konstpedagog. Där saknade jag ett gemensamt språk för konstpedagogiken, och ett forum för att diskutera och definiera verksamheten. Även om begrepp alltid förändras i tid och sammanhang, är det viktigt att det finns ett språk att utgå ifrån. Speciellt viktigt förefaller det vara att de människor som ansvarar för verksamheten har ett adekvat yrkesspråk. Ett språk som kan hjälpa dem att vidareutveckla och driva verksamheten på bästa sätt. Språk, makt, ansvar och professionalism hör samman, därför behövs ett tillräckligt bärkraftigt gemensamt språkbruk för att kunna försvara verksamheten då den hotas på olika sätt. Erfarenheten från denna studie, har visat att det emellanåt är svårt att kommunicera i ämnet, eftersom det råder olika uppfattningar om vad konstpedagogik innebär. Att konstpedagogiken på läns museerna får så olika funktioner, är också ett uttryck för att det saknas en gemensam syn på vad konstpedagogik innebär. Genom att tillföra mer forskning och utbildning på området finns det möjlighet att skapa en gemensam svensk grund för konstpedagogiken, vilket jag anser vara en viktig förutsättning för att kunna bygga vidare kunskap på området. Det är också anmärkningsvärt att det enbart finns en avhandling i ämnet konstpedagogik med vinkling mot museipedagogik från 1991, med tanke på att konstpedagogiken de senaste 18 åren har fått en alltmer central plats på många museer. Då avhandlingen skrevs visade Carl Cullbergs utredning att konstpedagogiken endast utgjorde 7 procent av läns museernas publika verksamhet. Numera har de flesta av Sveriges läns museer regionala uppdrag där konst och pedagogik är en viktig del av verksamheten. Detta tycker jag talar sitt tydliga språk, att mer utbildning och kunskap behövs i detta utforskade område.

5. Källförteckning

Tryckta källor

Hedström Per (2004). *Skönhet och skötsamhet. Konstnärliga utsmyckningar i svenska skolor 1870-1940*, Stockholm: Stockholms universitet, Konstvetenskapliga institutionen. ISBN: 91-7265-920-3

Kullberg, Birgitta (2004). *Etnografi i klassrummet*. Studentlitteratur. ISBN: 9789144030906

Lengborn, Thorbjörn (2002). *Ellen Key och skönheten*, Hedemora: Gidlunds förlag. ISBN 91-7844-348-2

Lindberg, Anna Lena (1991). *Konstpedagogikens dilemma. Historiska rötter och moderna strategier*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-31711-5

Lindgren, Simon (2005). *Populärkultur – teorier, metoder och analyser*. Malmö: Liber AB. ISBN: 9789147075614

Rose, Gillian (2007). *Visual methodologies*, London: Sage Publications (CA). ISBN13: 978141292190 9

Sederholm, Helena (1998). *Starting to play with arts education: study of ways to approach experimental and social modes of contemporary art*, Jyväskylä: University of Jyväskylä. ISBN 951-39-0269-2

Stensmo, Christer (2002). *Vetenskapsteori och metod för lärare*, Uppsala: Kunskapsföretaget. ISBN: 9789189040441

Merriam, Sharan B (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*, Lund: Studentlitteratur AB. ISBN 9144390718 / 91-44-39071-8

Morris, Weitz (1956/1996). ”Teoriernas roll i estetiken”, *Konsten och konstbegreppet*, Stockholm: Raster bokförlag, Skriftserien Kairos nummer 1. ISBN 91-87214-68-7

Statens kulturråd (2001). *Regionala museer och nationell kulturpolitik*, Trelleborg: Berling Skogs. ISBN 91-85603-30-9.

Yin, Robert K (2006). *Fallstudier: design och genomförande*, Malmö: Liber AB. ISBN 978-91-47-08643-6.

Otryckta källor

Göthlund, Anette (2008) ”Arbete i verkstad och zon. Konstpedagogik för barn på Moderna Museet”, Tellgren, Anna (red.) *Historieboken. Om Moderna Museet 1958-2008*. Stockholm: Moderna Museet och Steidl.

Levander, Karin (2007). *Konstpedagogik på lokala museer och konsthallar ”Ett rolighetsställe typ”* Rapport inom magisterkurs i museipedagogik. Institutionen för samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan Stockholm.

Broschyrer:

Konst och historia. Program för elever och lärare 2009, Jönköping: Jönköpings läns museum.

Konstmappar och miniutställningar. Stockholm: Stockholms läns museum.

Konst och historia. Program för elever och lärare 2009, Jönköping: Jönköpings läns museum

Rörelse och Hastighet (2001), Lärarhandledning, Stockholm: Stockholms läns museum.

Skolprogram, Stockholms läns museum, läsåret 08/09, Stockholm: Stockholms läns museum.

Internetkällor:

www.alvlanmus.se, 2008-11-04

www.blekingemuseum.k.se, 2008-11-04

www.bohusmus.se, 2008-11-04

www.dalarnasmuseum.se, 2008-11-04

www.gotmus.i.se, 2008-11-04

www.jamtli.se, 2008-11-04

www.jkpglm.se, 2008-11-04

www.jkpglm.se 2008-11-05

www.jkpglm.se 2009-03-02

www.jkpglm.se/barnochskola/studielador/konst.html 2009-03-23

www.jklm.se 2009-03-11

www.lansmuseetgavleborg.se, 2008-11-04
www.lansmuseum.a.se, 2008-11-04
www.lansmuseum.a.se , 2008-11-05
www.lansmuseum.a.se 2009-03-20
www.lansmuseum.a.se/skolan/konstpaplats/index2.html 2009-03-20
www.linkoping.se/lansmuseum, 2008-11-04
www.kalmarlansmuseum.se, 2008-11-04
www.klm.se, 2008-11-04
www.kulturen.com, 2008-11-04
www.kulturradet.se, 2008-11-23
www.museum.varberg.se, 2008-11-04
www.museet.halmstad.net, 2008-11-04
www.museer.malmo.se, 2008-11-04
www.norrbottensmuseum.nu, 2008-11-04
www.olm.se. 2008-11-05
www.olm.se 2009-03-04
www.orebrolansmuseum.se, 2008-11-04
www.smalandsmuseum.se, 2008-11-04
www.sormlans.se/h17hl5.htm, 2008-11-04
www.skaramus.se, 2008-11-04
www.uppmus.se, 2008-11-04
www.vasterbottensmuseum.se, 2008-11-04
www.vastmanslansmuseum.se, 2008-11-04
www.wermlandsmuseum.se, 2008-11-04
www.ylm.se, 2008-11-04

Intervjuer

Intervju 16 februari 2009, av Tiina Leino Lindell, med konstpedagog på Stockholms läns museum.

Intervju 17 Januari 2009, av Tiina Leino Lindell, med pedagog på Örebro läns museum.

Intervju 9 mars 2009, av Tiina Leino Lindell med länskonstkonsulent, Örebro läns museum.

Intervju 12 februari 2009, av Tiina Leino Lindell med intendent, Jönköpings läns museum.

Intervju 20 april, av Tiina Leino Lindell, med tillförordnad chef, Örebro läns museum.

Platsobservationer:

Platsobservation, av Tiina Leino Lindell , Jönköpings läns museum 2009-01-15

Platsobservation, av Tiina Leino Lindell , Stockholms läns museum 2009-01-20

Platsobservation, av Tiina Leino Lindell, Örebro läns museum, 2009-01-13

Utställningskataloger

Konstelever från Örebrokonstskola "the Jesus project" Örebro läns museum , 2008, Örebro: Örebro läns museum.

Konst för alla!?, Jönköpings läns museum, våren 2008. Jönköping: Jönköpings läns museum
Lennart, Palmer, Jönköpings läns museum 31.01 2009- 22.3 2009. Jönköping, Jönköpings läns museum.

Länssalong 08, Jönköpings läns museum 6.12 2008- 18.01 2009, Jönköping: Jönköpings läns museum.

Ur jorden - till jorden donationsutställning 2008, Ulla Viotti, Örebro läns museum 22.11 2008-28.02 2009, Örebro: Örebro läns museum.

Verksamhetsplaner:

Målprogram 2008-2011 för Jönköpings läns museum.

Verksamhetsplan för Stockholms läns museum 2006-2008

Verksamhetsplan 2009, Konstkonsulentverksamheten i Örebro län

Långsiktig verksamhetsplan för Örebro Läns museum 2008-2012.

Bildförteckning:

Bild på titelsida; Tiina Leino Lindell, *Made in Asia*, Örebro läns museum, 2009.

Bild s.19, Tiina Leino Lindell, *Verkstad*, Stockholms läns museum, 2009.

Bild s. 22, Tiina Leino Lindell, *Utställningsskylt*, Örebro läns museum, 2009.

Bild s. 23, Tiina Leino Lindell, *Utställningar*, Örebro läns museum, 2009.

Bild s.26, Tiina Leino Lindell, *Samlingarna*, Jönköpings läns museum, 2009.

Bild s.27, Tiina Leino Lindell, *Länssalongen 08*, Jönköpings läns museum, 2009.

Bild s.28, Tiina Leino Lindell, *Verkförteckning länssalongen 08*, Jönköpings läns museum, 2009.

Bilaga 1

Intervju frågor

Beskriv dig själv och din bakgrund? Utbildning, ålder bostadsort.

Beskriv din yrkesroll på museet?

Hur länge har du arbetat här, vilka roller har du haft på museet?

Hur skulle du beskriva det länsmuseum där du arbetar?

Anta att jag som besökare skulle träffa på dig i korridoren och fråga dig var jag hittar konstutställningarna, vad skulle du svara då?

Anta att en besökare frågar vad ni har för konstverksamhet, vad skulle du svara då?

Vad har ni för tjänster på konstområdet/Vilka är det som arbetar med konst på ert länsmuseum?

Hur skulle du beskriva den konstpedagogiska verksamheten på länsmuseum?

Finns konstpedagogiken i några specifika lokaler/ fysiska rum? Beskriv era lokaler där ni arbetar med konstpedagogik...

Vad har ni för konstpedagogiskt material? (Beskriv eller visa)

Beskriv hur ni arbetar med ert pedagogiska material?

Vilka är det som tar del av den konstpedagogiska verksamheten?

Du har hand om ...konstpedagogiken. Skulle du kunna beskriva vad jag skulle få vara med om jag kom på besök vid ett av dessa tillfällen? (tex. Skolvisning, verkstad för barn)

Hur upplever du ditt arbete?

En del påstår att museer utövar kontroll över publiksammansättningen genom vilka utställningar man visar och inte visar, "Vad tänker du om det?"

En del påstår att det finns två olika attityder inom pedagogiken på museerna, dels dem som ser mottagaren som ett tomt kärl som skall fyllas med kunskaper och färdigheter, och dels dem hävdar att konstupplevelsen har med inlevelse och intuition att göra, och inte med förnuftet. Vad har du för sätt att se på pedagogik?

Hur skulle den ideala konstpedagogiska verksamheten vara på ditt länsmuseum tycker du?

Bär du några drömmar och visioner om ditt arbete och din arbetsplats?